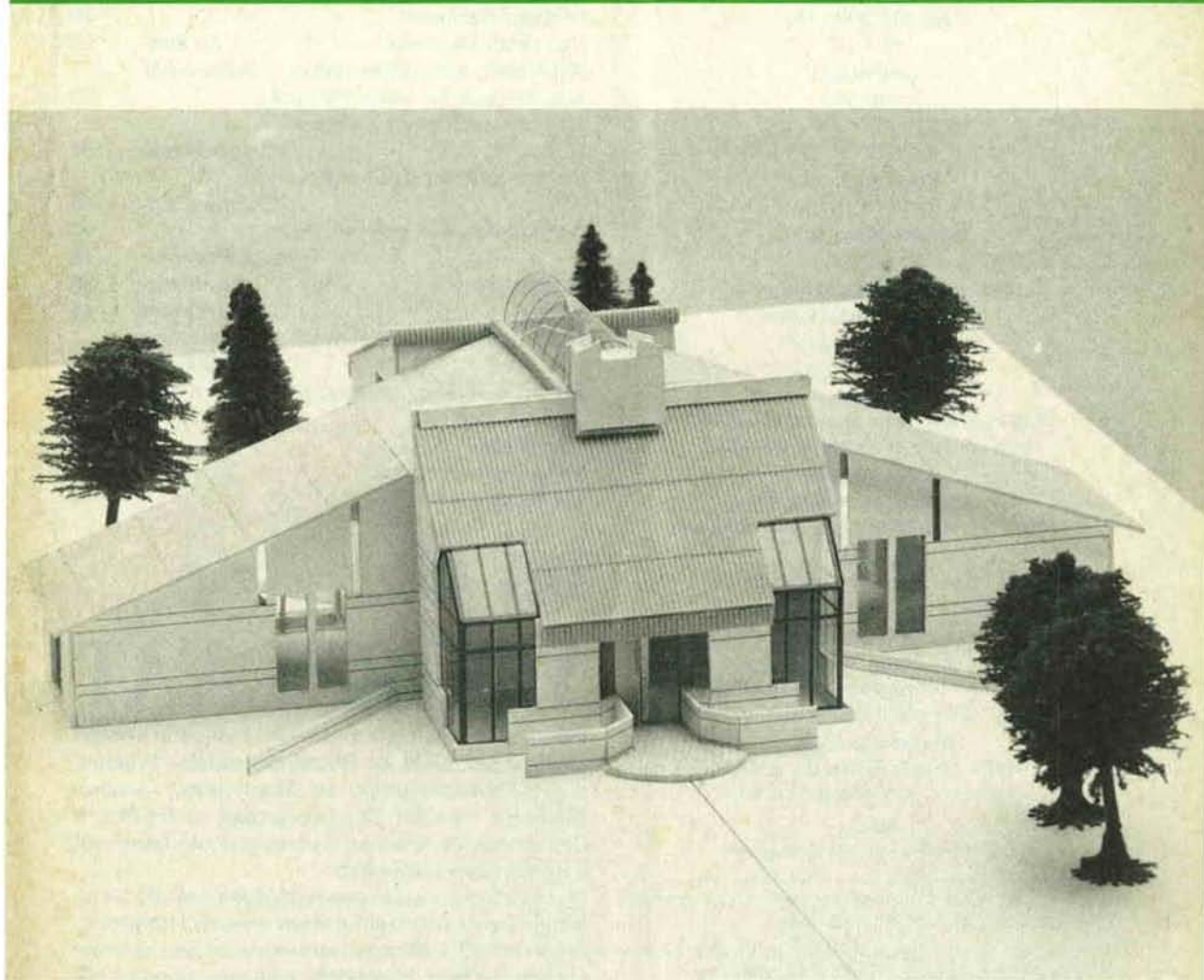

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 89 - no. 2 - februari 1987

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT
ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de V.B.B.N.
VERENIGING TOT BEVORDERING DER
BIJENTEELT IN NEDERLAND

Opgericht 1897

Redactie

Ir. J. Wesdorp
(hoofdredacteur, 05716-231)
mevr. J.M.A. Pos
Otto de Kat

Vaste medewerkers

Arjen Neve
Jan van de Veluwe
Ko Zoet

Ledenblad

Oplage 8200
Verschijnt 11x per jaar,
in juli en augustus gecombineerd

Proefnummers

f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven

op aanvraag

REDACTIE, SECRETARIAAT en LEDENADMINISTRATIE

VBBN, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen

Telefoon

VBBN (secretariaat/redactie) 08370-22422
Bijenhuis (handel/winkel) 08370-22733

Openingstijden

Secretariaat di. - vr. 9.00-16.00 uur
Winkel di. - vr. 9.00-18.00, za. 9.00-13.00 uur

Postgiro

VBBN (vereniging) 84.68.01
Bijenhuis (Winkel) 82.32.76

Bankrelatie

ABN, Wageningen, Postgiro 82.41.84
Rek.no. VBBN (Vereniging) 53.90.42.897
Rek.no. Bijenhuis (Handel) 53.90.42.900

Registratie K.v.K.

VBBN: Verenigingsreg.no. V119736
Bijenhuis: Handelsreg.no. 11433

Druk

Drukkerij Modern B.V. Bennekom

Alle in het Maandschrift gepubliceerde meningen en inzichten blijven voor rekening van de auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is toegestaan na overleg met de Redactie en dan met bronvermelding.

Kopij voor de 1e van de maand, voorafgaande aan de maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS, ook opgaven en betaling van advertenties en Speurbijjes.

jaargang 89 - nummer 2 - februari 1987

INHOUD

Van de redactie	odk en jw	p. 35
Drachtplantencie in voetlicht	F. Janssen	36
Bijensterfte in Bavel	dr. C. van Heemert	36
Februari	odk	37
Apimondia congres, een belevenis	T.E.A. Rive-von B.	38
Apimondia 1987	E. v.d. Pavert	38
Dus in Polen geïnteresseerd?	jw	39
Beleidsplan Hoofdbestuur		40
Algemene vergadering agenda		41
Financieel verslag		42
Toelichting op fin. verslag	drs. Th. Weyman	46
Verslag HB-vergadering 13/2	J. Pos	48
Correctie artikel (over)winter(en)		49
Uitslag kerspuzzel		49
Van imker tot imker	Ko Zoet	50
Bijenplant: mannetjesereprijs	Arjen Neve	52
Nieuws Nationale Boomfeestdag		53
Geef Am. vuilbroed geen kans	C.C. Smeekens	54
Werkwijzes verenigen bijenvolken	C.C. Smeekens	55
Varroa-foto's met commentaar	drs. J. Beetsma	56
Sprokkelwaar	O. de Kat	58
Varroa	G.J. Ormel	59
Brochurebespreking: gewasbescherming	F. Janssen	59
Boekbespreking: apitherapie	odk	60
Tips februari		60
Cursussen		61
Wij gedenken		61
Imkersagenda		62

bij de VOORPLAAT

Wat u op de voorplaat ziet is een maquette van het gebouw dat straks de Stichting Landelijk Proefbedrijf Insektenbestuiving en Bijenhouderij "Ambrosiushoeve" en het Consulentschap in Algemene Dienst voor de Insektenbestuiving en de Bijenhouderij zal gaan huisvesten.

De bijzondere vorm is eraan gegeven door de architect Pierre van der Geld in Hilvarenbeek. Het symboliseert namelijk de grondvorm van een bij. Uw fantasie helpt u maar: zijvleugels, antennes, ogen en poten kan men allemaal aan het gebouw beleven. Nog dit jaar moet het gebouw klaar zijn op het adres Ambrosiusweg 1 in Hilvarenbeek. We haasten ons u er daarom al een eerste kennismaking mee te laten hebben en komen er ongetwijfeld later op terug.

VAN DE REDAKTIE

EEN BIJENPRACTICUM VOOR HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Naar aanleiding van de artikelenserie "Mijn bijen" ontving de redactie een brief van de heer A.M.Twint uit Oostzaan. Hij voegde er een kopie bij van een artikelje van zijn hand uit het mededelingenblad van de Amsterdamse imkers. De heer Twint beschrijft hierin hoe hij, met medewerking van de biologieleeraar, op de scholengemeenschap "Rooswijk" in Zaandijk een bijenpracticum aan het ontwikkelen is. De school bezit een prachtige bijenstal waarin zich onder meer een observatiekast en een glazen spaarkast bevinden. Het afgelopen jaar konden de tweede klassers meedoen aan een programma rond het onderwerp "het sociale leven van een bijenvolk". De ontwikkeling van ei tot bij werd bestudeerd. Pas geboren, gemerkte huisbijen werden gevolgd tot het vliegbijs stadium; een stuifmeelval maakt het mogelijk aan microscopisch stuifmeelonderzoek te doen. Enkele leerlingen van de vijfde klas atheneum met het vak biologie in hun keuzepakket, bestudeerden de bijendans.

Hoewel deze onderzoekjes nog in de kinderschoenen staan, kunnen we van een geslaagd onderzoek spreken, zo schrijft de heer Twint. Welgemoed gaat hij dan ook het tweede jaar tegemoet.

Wat doen scholen aan bijenkunde?

In het algemeen kan gezegd worden dat veel scholen iets aan bijen doen, maar dan moeten we vooral denken aan het basisonderwijs. Verschillende malen is daarover in het Groentje geschreven.

Over de situatie bij het voortgezet onderwijs hoor en lees je minder. Het is wel zo dat de meeste leerboeken er aandacht aan besteden en op scholen met een practicum-accommodatie en amanuensishulp worden ongetwijfeld wel eens bijenvleugels en -pootjes onder de microscoop gelegd.

Maar een echt bijenpracticum, zoals de heer Twint beschrijft?

Met eigen gedragsonderzoekjes, buiten bij de bijen zelf?

Vermoedelijk gebeurt dat toch maar op weinig scholen. Dat is ze trouwens ook niet kwalijk te nemen. Het opzetten van zoiets is geen gemakkelijke zaak, vraag het maar aan de heer Twint. Er zijn niet alleen technische en praktische problemen aan verbonden (waar zet ik die bijen neer, wie verzorgt ze, hebben we er geld voor? enz.) maar ook onderwijskundige (het strakke lesrooster, het volle leerplan; in de periode dat het bijenleven zijn hoogtepunt bereikt, heeft iedereen zijn handen vol aan examens of is er vakantie).

Ondanks deze en andere bezwaren moet het toch wel mogelijk zijn dat ook het voortgezet onderwijs speciaal aandacht schenkt aan het bijenleven.

Een bijenpracticum zoals in Zaandijk opgezet wordt, is daar een prachtig voorbeeld van.

Ervaringen gevraagd

Als er onder onze lezers meer zijn die ervaring hebben met dergelijke practica zou de redactie dat graag willen weten. Misschien kunnen we dan via het Groentje de verschillende ervaringen uitwisselen. Ik weet zeker dat de imkers van harte bereid zijn de scholen met raad en daad terzijde te staan. De scholen zullen echter pas met zo'n practicum durven en kunnen beginnen als ze een zeker vertrouwen hebben in de praktische uitvoerbaarheid ervan. Dus stuur uw reacties naar de redactie, beschrijf door leerlingen uitgevoerde onderzoekjes, vertel ook wat je beslist niet moet doen; afijn, u weet wat ik bedoel. Als u wilt kunt u ook telefonisch reageren. Bel dan naar het Bijenhuis of persoonlijk naar 020-414374, waar u Otto de Kat aan de lijn krijgt.

STELLINGEN

Bij een promotie tot doctor in een nader aan te geven wetenschap, wil de traditie dat een aantal stellingen door de toekomstige zeergeleerde dames en heren ten overstaan van hun leermeesters en verdere aanwezigen verdedigd wordt.

Onlangs werd de redactie door de heer van Eizinga verblijd met het aanreiken van een tweetal stellingen die aan de Rijksuniversiteit te Groningen onderwerp van gesprek waren.

Zo verdedigde onlangs mevrouw Jolanda Holthuijzen bij haar promotie tot doctor in de biologie de stelling:

"De land- en tuinbouw zijn ermee gediend als van overheidswege subsidie wordt verstrekt aan de Nederlandse imkers."

Een jaar eerder verdedigde de heer R.P.T.Koeman voor dezelfde faculteit de stelling:

"Europese overheden zijn eensgezind in hun misvatting dat het economisch belang van bijen meer ligt in het relatief onbeduidende honingoverschot, dan in het door hen verrichte bestuivingswerk."

Boze tongen beweren dat vrienden en bekenden vaak helpen met het zoeken naar treffende stellingen, die het maatschappelijk bestel best aan de orde mogen stellen, zoals ook uit bovenstaande stellingen blijkt. Met andere woorden, een mooi gebied voor imkers om imkerende promovendi een beetje op het goede been te zetten voor dit sluitstuk van hun, voor leken vaak verder onbegrijpelijke, onderzoek.

Voor de redactie betekent het dat ze graag meer bijdragen in deze richting zou willen publiceren. Met andere woorden geef een stelling op het terrein van de bijenhouderij aan ons door!

DRACHTPLANTEN COMMISSIE IN HET ZOEKLICHT

Als u zegt: "wat was het stil rond deze commissie", dan hebt u gelijk. Door diverse omstandigheden heeft zij in het verleden niet optimaal kunnen functioneren. Jammer, want instandhouding en verbetering van de bijenweide moeten prioriteit hebben. De kost gaat voor de baat uit, ofwel genoeg voedsel voor gezonde bijen. Al het volgende zoals: soort kast, manier van imkeren enz. komen later.

Als inkomend voorzitter van deze commissie heb ik het genoeg u de leden van de vernieuwde commissie voor te stellen.

De heer van der Meulen, voorzitter van de "Vrienden van de Ambrosiushoeve", oud HB-lid.

Ing. W.Oudshoorn, leraar bijenteelt, bekend o.a. als auteur van diverse "groen" en bijenboeken.

Adviseurs: de heer L.Hensels, verbonden aan het Consulentschap, auteur van het bekende nederlandse drachtplantenboek. Verder ir. J.van der Ham, ontwerper/beheerder van de drachtplantentuin naast het Bijenhuis.

Verbetering van de drachtweide moet zowel van bovenaf, landelijk dus, maar ook op lokaal niveau gebeuren: dicht bij de imker. Een voorbeeld van een landelijke aanpak is de aanstaande Boomfeestdag. Het signaleren van gebieden met plant- en of zaai-

mogelijkheden en van braakliggende gronden biedt perspectieven. Met braakliggende gronden zullen we in de toekomst, gezien de overproductie in de landbouw, wellicht meer te maken krijgen.

Ook bermen en taluds van bestaande of nieuw aan te leggen wegen kunnen van belang zijn. Voorwaarde is dat contact gelegd wordt met de juiste instanties. U zult dan merken dat die heus wel gevoelig zijn voor goed onderbouwde argumenten en adviezen. Voorwaarde is dan dat een nieuwe aanpak geen hogere kosten met zich meebrengt. Nog mooier is het als er kostenbesparing gerealiseerd kan worden. Een rijk bloeiende kruidenlaag of witte klaver in plaats van gras behoeven bijvoorbeeld aanzienlijk minder onderhoud. Dan wordt de "bonte berm" van prof. Piet Zonderwijk realiteit.

De commissie drachtplanten blijft graag op de hoogte van alle activiteiten die door u ondernomen worden om de dracht te verbeteren. Mocht u problemen hebben om een of ander plan goed aan te pakken of weet u niet de juiste instanties te benaderen, neem dan contact met ons op. Wij zijn er voor u en vooral voor uw bijen.

Frans Janssen, voorzitter Cie. Drachtplanten

BIJENSTERFTE IN BAVEL

dr. C. van Heemert

Naar aanleiding van de sterfte van bijenvolken in Bavel wil het Consulentschap het volgende noteren. Zoals in de bijenbladen en de landelijke pers is gemeld, zijn er in de periode augustus-september in Bavel en omstreken vele bijenvolken doodgegaan.

Omdat het vermoeden bestond dat er sprake zou zijn van vergiftiging, is de Algemene Inspectie dienst (A.I.D.) in actie geweest. Ondanks een uitgebreid onderzoek van de A.I.D. en daarbij het analyseren van vele monsters dode bijen, is er tot op heden geen sluitende verklaring gevonden voor de sterfte van genoemde volken. Het enige middel dat tot op heden in het laboratorium van T.N.O. te Zeist is vastgesteld is aldicarb. Deze werkzame stof van Temik is in een bijenmonster vastgesteld. Of deze stof of omzettingsprodukten daarvan ook de oorzaak zijn geweest, is nu nog niet duidelijk. Van belang hierbij is misschien de wijze van toepassing te weten via een granulaat formulering.

Aldicarb is een stof die bij een bepaalde concentratie giftig is voor bijen.

Recentelijk heeft het C.A.D. met de A.I.D., de Bijenhoudersbond van de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond en een specialist gewasbescherming overlegd om een en ander op een rij te zetten. Vastgesteld werd dat het een moeilijke problematiek is. Niet uitgesloten kon worden dat er eventueel zeer bijzondere omstandigheden waren, waardoor een bepaald middel toch een giftige werking op de bijen had, terwijl dit normaliter niet optreedt.

Zoals duidelijk zal zijn, roepen problemen vragen op en vragen kunnen soms door voorlichting en adviezen opgelost worden. In deze situatie is het zinnig dat een onderzoeksteam van de Stichting Landelijk Proefbedrijf Insekten bestuiving en Bijenhouderschap zich in de problematiek zal verdiepen. Na overleg in het Bestuur kan er besloten worden wat er aan onderzoek mogelijk is. In het geval er nieuwe informatie is, zal hiervan uiteraard een bericht komen.

FEBRUARI

*Deze maand is gekrompen van de kou.
Niemand kan zien dat achter
de samengevrozen dagen een lauw
waas golft, gauw wordt het zachter.*

Leo Vroman (geb.1915)

"En, hoe staat het leven?"

"Ach", antwoordt Jan, wiens vrouw die dag is wegge-
lopen, "ik ben toch bang dat ik in het najaar te weinig
gevoerd heb".

De filmprojector doet het eindelijk en voor de zo-
veelste keer kijkt de imker naar altijd weer diezelfde
beelden. De film is, behalve in zwart-wit ook nog oud
en versleten, het geluid niet om aan te horen. Maar
de imker geniet en projecteert zijn eigen dagdromen
mee op het witte laken. Hij verbeeldt zich een staal-
blauwe hemel boven felgele koolzaadvelden en een
gouden honingstraal die traag de slinger uitstroomt.
Hij hoort het indrukwekkende gezoem van een afko-
mende zwerm en heeft niet in de gaten dat hij luistert
naar het geluid van een filmprojector.

De film is afgelopen, de voorzitter bedankt de aan-
wezigen voor hun belangstelling, de vrouw van de
secretaris voor de heerlijke koffie en merkt tenslotte
op dat "de thuisblijvers wederom ongelijk hadden".
En dat is waar.

Op winterse praatavonden is het altijd volop zomer.
Alleen imkers begrijpen dat.

odk

Als je aan een collega-imker belangstellend
vraagt hoe het met hem gaat, zal hij steevast
iets antwoorden in de trant van: "Nou ze halen
al stuifmeel" of "Ik geloof dat ik noseema heb".

Imkers praten nooit over zichzelf, maar altijd over
hun bijen. Vandaar dat die winters zo lang duren, er
gebeurt niks. Goed, je hebt net een zware griep ach-
ter de rug, ze hebben bij je ingebroken, je werkgever
dreigt failliet te gaan, de wasautomaat heeft het plot-
seling begeven en de hond is er vandoor sinds het
Nieuwjaarsvuurwerk. Maar echt iets meemaken is er
voor imkers in de winter niet bij.

Ze proberen dan maar een beetje troost te zoeken bij
elkaar, "praatavonden" noemen ze dat. In rokerige
zaaltjes komen ze tezamen, de vrouw van de secre-
taris schenkt koffie, de reiscommissaris prikt een la-
ken aan de wand, de penningmeester probeert de
contributie te innen.

EEN APIMONDIA CONGRES IS EEN BELEVENIS

Miljoenen imkers uit 70 landen waaronder ook Nederland zijn verenigd door de wereldorganisatie Apimondia, waartoe in 1949 door mr. L.R.J. Ridder van Rappard, toenmalig voorzitter van onze Vereniging, mede het initiatief werd genomen.

Vier jaar geleden woonde ik het tweejaarlijkse Apimondiacongres te Boedapest bij. Het congres was een ervaring die ik niet graag had willen missen. Wetenschappers, beroeps- en vooral veel hobby-imkers, in totaal ruim 7000, namen deel. Velen maakten er een gewoonte van om elke twee jaar het Apimondiacongres bij te wonen om zo op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen en vooral ook om contacten te leggen, te onderhouden dan wel ervaringen uit te wisselen met imkers uit andere landen.

Binnen de Apimondia-organisatie zijn de volgende commissies werkzaam: bijenteelt, bijenbiologie, bijenpathologie, drachtplanten en bestuiving, technologie en imkergereedschap, apitherapie en bijenteelt in tropische gebieden.

Tijdens het congres gaven alle een verslag van hun werkzaamheden en bevindingen gedurende de afgelopen twee jaar.

Er waren nieuwe bijenfilms en diavoorstellingen om te bekijken, voorts lezingen en ronde tafelgesprekken waaraan men kon deelnemen. De reusachtige expositie van bijenteeltmateriaal van de bekende firma's, de nouveautés en de vele apitherapieproducten trokken veel belangstelling.

Naast het congresprogramma was er ook gelegenheid om Boedapest te verkennen en de excursiedag bracht ons o.a. bij een groot-imker in Hongarije.

De bijzondere sfeer van saamhorigheid, de hartelijkheid van de imkers onderling en de vele indrukken maakten dit congres voor mij onvergetelijk, een belevenis die ik iedere imker van harte aanbeveel.

T.E.A. Rive-von Bönninghausen

(Mevrouw Rive was tot voor een paar jaar, secretaris van de VBBN, red.)

APIMONDIA 1987

mvw. Ewa v.d. Pavert

Voor belangstellenden bestaat er een aantrekkelijke mogelijkheid om het Apimondia-congres in Polen bij te wonen. Het congres, dat van 19 - 25 augustus in Warszawa, dat we vroeger op school als Warschau leerden kennen, zal plaats vinden, werd al eerder in het Groentje aangekondigd.

Voor we hier nader op het "aantrekkelijke aanbod" ingaan eerst nog een schets van wat het congres inhoudt. Parallel aan het congres wordt een tentoonstelling georganiseerd over alles wat met bijen te maken heeft (APIEXPO).

Het thema van het congres is "Bijen en de bescherming van het milieu" met als hoofdpunten:

- de economie van de bijenteelt
- de biologie van de bij (voorkomen in diverse klimaatzone's en de geografische verspreiding)
- de pathologie van de bij (biologische, chemische en fysische methodes ter bestrijding van de Varroamijt)
- bestuiving (in fruit- en zaadteelt)
- techniek van de bijenteelt (invloed van Varroa en introductie van nieuwe methoden)
- apitherapie (bijenproducten en hun therapeutische waarden)
- bijenteelt in ontwikkelingslanden

De openings- en afsluitingsceremonie krijgen een speciale nadruk. Verder zijn er drie dagen met voordrachten en is er een dag met een excursie op het terrein van bijenteelt.

Ook zijn er diverse culturele elementen in het programma opgenomen. De voordrachten zullen in de gangbare congrestatealen gehouden worden, te weten Frans, Engels, Duits, Russisch, Spaans of Pools. Uiteraard is er geen verplichting om de lezingen bij te wonen. Men kan de tijd, als dat uitkomt, ook toeristisch benutten. Nu dan de, dunkt ons, aantrekkelijke manier om straks naar Warszawa te gaan.

Indien u bereid bent om gedurende 8 tot 9 dagen (aanstaande april of mei) een Pools imker te ontvangen en gastvrijheid te bieden dan kunt U als Nederlands deelnemer straks rekenen op een kostenloos

verblijf in Warszawa (in een hotel) en eveneens toegang tot alle onderdelen van het Congres zonder verdere kosten. Zoals u begrijpt gaat het dus om een uitwisseling in een bijzonder jasje. Het is de bedoeling dat de Polen als groep de reis zullen ondernemen, maar wel op diverse plaatsen in Nederland ondergebracht kunnen worden omdat alleen aan het begin en eind van hun reis gezamenlijke activiteiten in de bedoeling liggen. De tussenliggende tijd zijn zij dan bij de Nederlandse imker te gast.

Nederlandse imkers die hier gastheer waren kunnen dan in augustus als groep naar Warszawa reizen. Ze hebben dan alleen nog met de reis- en eventuele overnachtingskosten tijdens de reis te maken.

Natuurlijk kan men ook zonder deze uitwisselingsvorm aan het Apimondia congres deelnemen. De kosten zijn dan de reiskosten, de verblijfkosten en de congreskosten van $\pm$ \$ 115 per persoon.

Voor deelname tot de uitwisseling kunt u zich uiterlijk tot 20 februari a.s. wenden tot mevrouw Pos, Bijenhuis Wageningen, tel. 08370-22422, die daar dinsdag tot en met vrijdag bereikbaar is voor opgave en, voor zover nodig, nadere informatie. Voor deelname aan het congres zonder uitwisseling is er nog wel tijd. Maar als u dit georganiseerd wenst te doen dan zou het Bijenhuis van uw bedoeling om naar Warszawa te gaan wel graag spoedig op de hoogte willen zijn.

DUS U BENT IN EEN REIS NAAR POLEN GEÏNTERESSEERD?

Men zegt wel eens dat grote gebeurtenissen hun schaduwen vooruit werpen. Dat is ongetwijfeld ook met het komende Apimondia-congres in Warszawa het geval. Het houdt sinds enige tijd de gemoederen in het Bijenhuis bezig en naar aanleiding daarvan vindt u verschillende bijdragen over Polen in dit nummer.

Het eerste wat je doet als er een reis op stapel staat, is een goede en langdurige blik op de kaart te werpen. Dat laat zien hoe het reisdoel ten op zichte van bekende punten gelegen is. Allicht is het dan interessant te melden dat de reisafstand Amsterdam Warschau 1230 km bedraagt en dat de Poolse grens "maar" op 700 km afstand vanuit Utrecht ligt.

Vervolgens kijk je naar wat je daar dan wil doen. Welnu, veel anders dan: een Apimondia-congres bijwonen is er niet te zeggen. Toch kunnen we misschien wat op de ervaringen van mevrouw Rive steunen die ons vertelt (op p. 38) hoe zij haar verblijf in het toenmalige Congres in Hongarije ervaren heeft en vooral wat je er zo ongeveer van mag verwachten.

Alleen als je je goed voorbereidt op zo'n reis mag je dunkt me hopen dat je na afloop zult kunnen zeggen dat de inspanning de moeite waard was.

Afgezien van de individualisten onder ons die op hun uppie willen reizen (tent of caravan met auto; trein; vliegtuig) lijkt het erop dat het uitwisselingsvoorstel van mevrouw van de Pavert (zie p. 38) wel een van inspanningen zal zijn waarvoor het secretariaat op het Bijenhuis zich, samen met mvr. v.d. Pavert, speciaal zal richten.

Maar een andere mogelijkheid voor reizen, relatief zonder zorgen dus met een groep, ligt verankerd in een congresreis-aanbod die het Bijenhuis onlangs ontving van de reisorganisatie "Special Traffic". Het betreft een tiendaagse busreis naar Warschau, vertrek 18/8, terug 27/8 met tussenuitstapjes aan Pots-

dam en een overnachting op de heen- en terugreis in Oost-Berlijn.

In Warschau wordt 7 nachten gelogeed in het Europejski Hotel. De hotelverblijven zijn op basis van halfpension; zeker moet u dus op verdere maaltijdskosten rekenen. Om de gedachten te bepalen is de reissom f 1160,— per persoon (uitgaande van een groep van 30), waar dan nog verdere kosten aan toegevoegd moeten worden, o.a. de congres-toegang, te stellen op f 275,— (afhankelijk van de dollar koers) en visumkosten f 85,—. Alles tesamen f 1520,— voor de echt noodzakelijke dingen en GROF GESCHAT teneinde u zo snel en zo goed mogelijk te informeren.

Hoe meer zielen, hoe meer

De invulling is hier: hoe meer... iets minder kost. Bij een grotere nederlandse deelname kunnen de kosten wat (f 100,—?) gedrukt worden. Het Bijenhuis is ook nog niet helemaal uitgestudeerd op alle mogelijkheden om waar voor reisgeld te krijgen. De basisprijs voor vliegen plus logeren ligt bv. op zo'n f 1200,— en U bent er in een wip. Dat het goedkoper is ligt aan de kortere duur nl. van 19/8 tot 26/8, hetgeen twee overnachtingen spaart.

Hoe nu verder?

Wat het Bijenhuis nu vooral wil weten is wat U wilt. Vliegen? Individueel reizen? Met een bus door de VBBN te organiseren? Volgens het uitwisselingsprogramma, zoals mvr. v.d. Pavert voorstelt? Vooral bij de laatste opgave is haast geboden, zoals u in de bijdrage van haar hand kunt lezen. Als u nu verder meehelpt het secretariaat niet al te zeer telefonisch te belasten door uw (behalve bij de uitwisseling) voorlopig vrijblijvende wensen zoveel mogelijk schriftelijk vast te leggen, dan geloof ik dat we al een heel eind onderweg zijn. U hoort er dan ook vast meer van.

Beleidsplan van het Hoofdbestuur VBBN

Op de Algemene Vergadering van 1986 werd verzocht om in de toekomst een totaalbeeld van het beleid te geven. Het Hoofdbestuur wil gaarne gevolg geven aan dit verzoek. Het is unaniem van mening dat de aandacht voor het komende jaar gericht zal moeten zijn op enkele punten.

In de eerste plaats wil het de communicatie binnen de Vereniging verder verbeteren. Dit houdt in:

- a. dat de leden zo goed en zo snel mogelijk via ons maandblad op de hoogte zullen worden gebracht over de zaken waarmee het Hoofdbestuur zich bezig houdt.
- b. dat het Hoofdbestuur anderzijds wil weten wat er zich in de groepen en de afdelingen afspeelt.
 - activiteiten die navolging verdienen moeten een zo groot mogelijke bekendheid krijgen.
 - wil de VBBN de belangen van de imkers goed behartigen dan moet zij weten wat er onder de leden leeft.
 - in dit verband heeft het Hoofdbestuur op het secretariaat een telefoonbeantwoorder geïnstalleerd, zodat men ten allen tijde kort zijn bericht op de band kan inspreken.

Voorts is het Hoofdbestuur van mening dat, voor wat betreft de bevordering van de bijenteelt, de nadruk moet liggen op twee punten, namelijk (I) de bijenweide en (II) op het welzijn van onze bijen.

I Verbetering van de bijenweide

Het is bekend dat er op vele plaatsen reeds verdienstelijk werk op dit terrein wordt verricht.

Het beleid moet er echter op zijn gericht dat we goed weten waar mogelijkheden liggen om de bijenweide uit te breiden.

Daarvoor is nodig:

- een netwerk van informanten, die aangeven waar de terreinen liggen en wie de beheerders van de objecten zijn.
- een krachtige centrale drachtplantencommissie, die gesteund door gezaghebbende deskundigen, informatiemateriaal beschikbaar stelt om de voorenvermelde beheerders er van te overtuigen dat hun belangen en de imkersbelangen goed op elkaar afgestemd kunnen worden.
- per groep zou een kleine commissie actief kunnen zijn en ook elke afdeling zou een (bestuurs)lid moeten hebben die zich voor de ontwikkeling van de bijenweide verantwoordelijk wil stellen. Het is bekend dat een dergelijke opzet al hier en daar gestalte krijgt.

II Het welzijn van onze bijen

Er is reeds een redelijk goed ontwikkeld netwerk van ziektebestrijdingscommissies, uit de Varroa-nood geboren. Het Hoofdbestuur wil dit netwerk nog verder verstevigen en de taakstelling verbreden en richten op het welzijn van onze bijen. Daarvoor is het ook weer nodig dat we meer weten over de prestaties van onze volken en vooral ook over het falen of zelfs sterven van onze volken door:

- ziekten, plagen, infectiehaarden en spuitschade.
- gebrek aan voldoende hygiëne.
- gebrek aan voedsel (door afwezigheid van dracht of door niet op tijd te voeren).
- aanhouden van te zwakke volken.

Als de afdelingen zich willen inspannen om daarover door middel van standsinspectie of een enquête van alle imkers informatie te verzamelen, dan zouden we beter weten hoe het met de bijenhouderij is gesteld.

Het Hoofdbestuur wil zich inzetten om de uitbouw van een goed netwerk in de gehele vereniging te bevorderen. Het zal niet rusten, m.a.w. niet andere zaken ter hand nemen, voordat deze zaken goed functioneren. Het rekent er op dat dit, met ieders medewerking, na twee jaar normale activiteiten van elke imkersvereniging zullen zijn. Dan zal er ook van een krachtige ondersteuning van de centrale commissies sprake zijn. Hiermede zijn de prioriteiten duidelijk gesteld, welke beantwoorden aan de naam van onze vereniging BEVORDERING DER BIJENTEELT in Nederland.

Hoe dit zal doorwerken

Het is haast vanzelfsprekend dat deze twee hoofdaandachtspunten hun weerslag zullen hebben op de andere commissies, zoals onderwijs, koninginnteelt, honing en voorlichting en P.R. als ook op de inhoud van het maandblad.

Onderwijs zal bijvoorbeeld meer betrokken raken bij bedrijfsmethoden van succesvol imkeren met sterke volken. Selectie zal doorwerken op het telen, aanhouden en afstoten van koninginnen. Aandacht zal gevraagd worden voor de huisvesting van de bijen, voor de te gebruiken hulpmiddelen en gereedschappen. De honing en andere bijenprodukten hangen nauw samen met onze bijenweide. Wat weten we daar feitelijk van? Via pollenonderzoek kunnen we nog meer aan de weet komen over drachtmogelijkheden.

Op de bovenomschreven wijze van werken zullen we ook beter gedocumenteerd raken over onze behoeften aan verder onderzoek, zodat we met goed gefundeerde voorstellen voor een onderzoekprogramma voor het proefbedrijf, waarvan wij medefinancier zijn, kunnen komen.

De commissie voorlichting en P.R. zal er voor zorgen dat wij op gepaste momenten in de belangstelling komen.

Tenslotte blijft de afdeling Handel de voortdurende aandacht van het Hoofdbestuur vragen. Het HB is thans doende maatregelen te nemen om te komen tot een straffer management, een betere beheersing van de voorraad en de kosten en een doelmatiger gebruik van het Bijenhuis.

AGENDA ALGEMENE VERGADERING 1987

1. Opening door de Algemeen Voorzitter.
2. Notulen van de vorige Algemene Vergadering (een verkort verslag vindt U in het Groentje van mei 1986. De uitvoerige notulen werden in april 1986 gezonden aan alle secretariaten).
3. Mededelingen en ingekomen stukken.
4. Afscheid van de heer J.J. Speelziek die per 1/1 van dit jaar zijn functie als Algemeen Voorzitter VBBN neerlegde.
Afscheid van dhr. A. Hartman als Groepsvertegenwoordiger voor Overijssel-West.
5. Jaarstukken '85-'86 (gepubliceerd in dit nummer).
6. Verslag Commissie Nazien Boeken (wordt gepubliceerd in het maart-nummer).
7. Aanwijzen Commissie Nazien Boeken 1987.
Voorstel afgevaardigden uit groep Overijssel West en Achterhoek.
8. Beleid Hoofdbestuur.
De Algemeen Voorzitter zal het Beleidsplan van de VBBN toelichten (gepubliceerd elders in dit nummer).
De voorzitters van de commissies zullen een kort verslag geven van de werkzaamheden van hun commissie. Daarna zal er gelegenheid zijn zeer kort enkele vragen te stellen.
9. Medefinanciering Ambrosiushoeve (pre-advies gaat hierbij) De vergadering zal hierover stemmen.
10. Voorstel tot bijstelling van de begroting 1986/1987 en vaststellen van de begroting 1987/1988.
Vaststellen van het quotum 1988.
Het Hoofdbestuur stelt voor het quotum te verhogen met f 2,50, ten behoeve van de bijdrage aan de Stichting Landelijk Proefbedrijf Insectenbestuiving en Bijenhouderij. (zie pre-advies hieronder).
11. Rondvraag.
12. Sluiting.

Naar zij verwacht zullen deze maatregelen op korte termijn merkbaar worden.

Voorts meent het HB dat de organisatiestructuur van de VBBN niet meer geheel aan de eisen van deze tijd beantwoordt. Een groepje van 5 HB/DB leden is momenteel aan het onderzoeken in hoeverre de structuur aangepast dient te worden.

Algemene Vergadering op 28 maart 1987

De Algemene Vergadering wordt gehouden op zaterdag 28 maart in Congrescentrum "De Reehorst" te Ede, Bennekomseweg 24 (op ca. 200 meter afstand van het NS-station Ede-Wageningen), aanvang 10.00 uur. Afgevaardigden die vragen wensen te stellen over het financieel verslag, worden, in verband met het veelal moeilijke administratief-technische karakter daarvan, dringend verzocht deze tevoren te zenden aan het DB. Deze vragen zullen dan schriftelijk worden beantwoord. Vragen over de financiële stukken die tijdens de vergadering gesteld worden kunnen in principe niet worden beantwoord.

Pré advies bij punten 9 en 10

PRÉ-ADVIES inzake continuering van de medefinanciering van de Stichting Proefbedrijf Insectenbestuiving en Bijenhouderij "Ambrosiushoeve".

In vervolg op het in de Algemene Vergadering van 5 april 1986 genomen besluit, dient wederom te worden gestemd over de bijdrage aan de "Ambrosiushoeve" (zie ook het maandblad van januari 1986 blz.34).

Het Hoofdbestuur stelt de Algemene Vergadering voor de bijdrage nu definitief vast te stellen op f.5,— per lid per jaar. De volgende overwegingen liggen hieraan ten grondslag.

Het besluit van de Algemene Vergadering '86 tot medefinanciering had het karakter van een tussenvoorstel. Het vloede o.a. voort uit het voorbehoud dat het Hoofdbestuur toen maakte in verband met de bestaande onduidelijkheid over het Ministeriele beleidsvoornemen inzake het Proefbedrijf.

Inmiddels zijn nu echter een aantal zaken rond het Proefbedrijf definitief geregeld. Er wordt vaart gezet achter de modernisering en er zijn nieuwe Statuten aangenomen. De plannen voor de nieuwbouw van een bedrijfsgebouw zijn goedgekeurd, en men hoopt binnenkort met de aanbesteding te kunnen starten.

Eveneens is nu intussen het proefplan geaccepteerd en positief beoordeeld.

Pas zeer recent heeft de ANI besloten eveneens bij te dragen, waarmee de mede-financiering vanuit de totale imkerij definitief werd en aan een belangrijke VBBN-voorwaarde werd voldaan. Het Hoofdbestuur heeft er vertrouwen in dat het Proefbedrijf in de toekomst in belangrijke mate zal blijven bijdragen aan de verhoging van de praktische kennis over onze bijenhouderij. Zij stelt dan ook voor de bijdrage te continueren en vertrouwt erop dat de Algemene Vergadering dit pre-advies zal volgen.

PRE-ADVIES inzake voorstel tot verhoging van de quotum-afdracht voor het jaar 1988 met f 2,50 per lid.

In de Algemene Vergadering van 1986 werd in principe besloten f 5,— per lid per jaar af te dragen aan de Ambrosiushoeve.

De helft hiervan betaalden de leden in de vorm van een contributieverhoging, de andere helft werd eenmalig gefinancierd uit de reserves van de VBBN. Het HB ziet geen mogelijkheid de aanvulling tot f 5,— opnieuw uit de begroting te bekostigen.

Het ledental, en daarmee de inkomsten van de VBBN, daalt nog enigszins. In de afgelopen jaren (behoudens de f 2,50 voor de PBS) werd geen quotum verhoging gevraagd. Er is aan de kostenkant reeds zover bezuinigd als mogelijk is zonder de kwaliteit van het maandblad of het functioneren van het secretariaat aan te tasten. Voor het overige verwijst het HB naar het beleidsplan voor 1988, zoals elders in dit nummer gepubliceerd. Wil dit plan kunnen slagen dan zal het ook op een behoorlijke wijze financieel onderbouwd moeten zijn.

Het HB stelt de Algemene Vergadering dan ook voor de quotum-afdracht voor 1988 met f.2,50 te verhogen tot f 45,— per lid.

VERSLAG MET BALANS EN EXPLOITATIEREKENING OVER HET BOEKJAAR 1985/1986

In het afgelopen boekjaar was een negatief resultaat van f 22.251, in het vorig boekjaar was er een positief resultaat van f 21.088.

Het resultaat kan als volgt worden gespecificeerd:

	1985/86 f	1984/85 f
Overschot afd. Vereniging	9.441	25.790
Verlies afd. Handel	-/- 31.692	-/- 4.702
	<u>-/- 22.251</u>	<u>21.088</u>

BALANS AFDELING VERENIGING PER 30 SEPTEMBER 1986

	30-9-86 f	30-9-85 f		30-9-86 f	30-9-85 f
Onroerend goed	359.338	376.631	Eigen vermogen	712.324	702.883
Kantoorinventaris	7.101	2.227	Voorzieningen	244.267	233.428
Bijenstallen	6.485	7.696	Obligatie rekening	500	1.000
Overigen voorraden/vorderingen	43.378	59.275	Te betalen posten	66.243	63.088
Liquide middelen	607.032	554.570			
	<u>1.023.334</u>	<u>1.000.399</u>		<u>1.023.334</u>	<u>1.000.399</u>

TOELICHTING OP DE BALANS AFDELING VERENIGING

EIGEN VERMOGEN f 712.324

Specificatie:

Saldo 1 oktober 1985

Bij: Voordelig resultaat 1985/1986

f	f
	702.883
	9.441
	<u>712.324</u>

VOORZIENINGEN f 244.267**Algemeen fonds**

Saldo 1 oktober 1985

233.428

Af: Gereserveerd quotum 1 oktober 1985

74.126

Bij: Gereserveerd quotum 30 september 1986

70.573

3.553

Bij: Bijschrijving rente

229.875

9.414

Af: Uitkering aan oud-personeelslid

239.289

2.400

Saldo algemeen fonds

236.889

Voorziening t.b.v. manifestatie

3.000

Voorziening t.b.v. expositie

1.378

Voorziening ten laste van imkersdag

3.000

244.267

EXPLOITATIEREKENING AFDELING VERENIGING

	1985/86	1984/85		1985/86	1984/85
	f	f		f	f
Kosten:			Opbrengsten:		
Bestuurskosten	17.937	12.578	Quotum	298.230	307.921
Kosten algemene vergadering	4.412	3.639	Advertenties	11.519	13.145
Maandblad	132.915	137.340	Exploitatie o/g	0	0
Kommissies	20.875	15.292	Rente	14.020	15.741
Propaganda-materiaal	1.143	2.297	Diverse baten minus lasten	3.485	1.661
Beschikbaarheidsbijdragen	10.000	10.000			
Opendag/Imkersmanifestatie	4.344	2.000			
Expositie Bijenhuis	-/- 1.378	1.213			
Assuranties	10.948	9.832			
Reserveringen	4.378	3.250			
Personeelskosten	59.055	60.071			
Huisvestingskosten	6.936	10.070			
Kantoorkosten	32.396	30.689			
Algemene kosten	13.852	14.407			
	317.813	312.678			
Exploitatieresultaat	9.441	25.790			
	327.254	338.468		327.254	338.468

TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING VAN DE AFDELING VERENIGING

	1985/86	1984/85
	f	f
Quotum		
Ontvangen van subverenigingen	282.300	299.076
Verspreide leden in binnen- en buitenland	12.377	7.971
Bij: Gereserveerd oktober-december 1985 c.q. 1984	74.126	75.000
Af: Gereserveerd oktober-december 1986 c.q. 1985	-/- 70.573	-/- 74.126
	298.230	307.921
Ingeschreven leden volgens ledenlijst	7.500	
Idem vorige balansdatum	7.821	
Exploitatie onroerend goed		
Opbrengst huur en stalling	5.581	11.086
Doorbelaast aan afdeling handel	16.656	18.770
Doorbelaast aan kantoorruimte vereniging	3.700	3.700
	25.937	33.556

				1985/86		1984/85
				f		f
Kosten:						
Onderhoud en afschrijving c.v.	5.241				11.189	
Verlichting en verwarming	—				1.885	
Vaste lasten	3.403				3.189	
Afschrijving pand	15.471				15.471	
Afschrijving tuin	1.822				1.822	
				25.937		33.556
				0		0
Rente opbrengst						
Doorbelaast afdeling handel				23.445		24.610
Opbrengst spaartegoeden/postgiro				28		39
				23.473		24.649
Af: Rente bijschrijving Algemeen fonds	9.414				8.833	
Rente obligatielening	39				75	
				9.453		8.908
				14.020		15.741
Bestuurskosten						
Betreft reis- en vergaderkosten						
Hoofd- en Dagelijks Bestuur, kosten groeps- vergaderingen, bezoeken H.B.-leden aan sub- verenigingen, jubilea enz.				17.937		12.578
Kosten Kommissies						
Kommissie onderwijs				2.693		1.069
Bibliotheek				2.047		—
Kommissie koninginneteelt projekt Schier			-/-	989		—
Overige kosten kommissie Koninginneteelt				664		583
Kommissie ziektebestrijding				2.758		2.031
Redaktiekommissie				2.626		4.625
Kommissie honing				234		133
Kommissie drachtplanten				1.505	-/-	966
Kommissie voorlichting en publiciteit				9.172		7.567
Overigen				165		250
				20.875		15.292
Propagandamateriaal						
Kosten				3.787		4.595
Opbrengsten				2.644		2.298
				1.143		2.297
Beschikbaarheidsbijdrage afd. Handel				10.000		10.000
Reserveringen						
Ten gunste van Algemeen fonds				—		3.250
Ten behoeve van manifestatie				3.000		—
Ten behoeve van expositie				1.378		—
Ten behoeve van imkersdag				3.000		—
				7.378		3.250
Personeelskosten						
Bruto-lonen				44.407		45.696
Sociale lasten				10.271		9.959
Pensioenpremie				1.474		932
Reis- en verblijfskosten				—		1.565
Overige personeelskosten				2.353		1.919
Hulp afd. Handel				550		—
				59.055		60.071
Huisvestingskosten						
Doorberekend t.b.v. kantoorruimte				3.700		3.700
Verlichting en verwarming				2.371		4.408
Schoonmaakkosten en diversen				865		1.962
				6.936		10.070

	1985/86	1984/85
	f	f
Kantoorkosten		
Kantoorbenodigheden	1.536	1.610
Ledenadministratie	14.917	15.315
Afschrijving	3.070	3.626
Porti en telefoon	9.218	9.331
Kontributies en abonnementen	265	407
Computerkosten	2.736	—
Kosten kantoor machines	254	—
	31.996	30.289
Bij: Gebruik inventaris van afd. Handel	400	400
	32.396	30.689
Algemene kosten		
Accountants- en administratiekosten	12.657	13.856
Reis- en representatiekosten	—	611
Diversen	87	-/- 60
Debiteuren	1.108	—
	13.852	14.407
Diverse baten minus lasten		
Opbrengst oude groentjes	3.485	3.000
Vergoeding schade caravan	—	-/- 1.339
	3.485	1.661

BALANS AFDELING HANDEL PER 30 SEPTEMBER 1986

	30-9-86	30-9-85		30-9-86	30-9-85
	f	f		f	f
Magazijninventaris	9.770	12.140	Kapitaal:		
Kantoorinventaris	29.033	2.495	Saldo per 1 oktober 1986-1985	-/- 111.057	-/- 111.071
Machines	3.247	6.102	W.I.R/V.P.B. retour	944	5.346
Bouwk. voorz. winkel	1	978	Expl. resultaat	-/- 31.692	-/- 4.702
Inrichtingskosten winkel	21.130	24.076			
Auto's	28.348	—		-/- 141.805	-/- 111.057
Goederen	460.656	464.590	Voorziening dubieuze debiteuren	6.369	2.000
Debiteuren	58.492	66.293	A.B.N.-rekening courant	583.345	548.000
Overige voorraden/vorderingen	34.485	24.045	Krediteuren	136.848	121.289
Liquide middelen	7.633	9.639	Overige nog te betalen posten	68.038	50.126
	652.795	610.358		652.795	610.358

EXPLOITATIE REKENING AFDELING HANDEL

	1985/86	1984/85		1985/86	1984/85
	f	f		f	f
Kosten:					
Personeelskosten	161.742	154.789	Bruto-winst	235.964	264.511
Huisvestingskosten	12.769	27.120	Beschikbaarheidsbijdrage afd.		
Machine- en inventariskosten	8.952	10.332	Vereniging	10.000	10.000
Kantoorkosten	10.109	6.908			
Verkoopkosten	22.889	24.538			
Autokosten	6.513	—			
Financieringskosten	29.178	31.345			
Accountants- en administratiekosten	14.785	15.800			
Algemene kosten	10.719	8.381			
	277.656	279.213			
Exploitatieresultaat	-/- 31.692	-/- 4.702			
	245.964	274.511		245.964	274.511

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 30 SEPTEMBER 1986

	30-9-86	30-9-85		30-9-86	30-9-95
	f	f		f	f
Onroerend goed	359.338	376.631	Eigen vermogen	570.519	591.826
Bouwk. voorzieningen	1	978	Voorzieningen	250.636	235.428
Kantoorinventaris	36.134	4.722	Obligaties	500	1.000
Magazijninventaris	9.770	12.140	A.B.N.-rekening courant	0	-/- 2.491
Machines	3.247	6.102	Krediteuren	136.848	121.289
Inrichtingskosten winkel	21.130	24.076	Overige te betalen kosten	129.913	99.394
Auto	28.348	—			
Bijenstallen	6.485	7.696			
Voorraden	460.656	471.244			
Debiteuren	58.492	66.293			
Overige voorraden/vorderingen	73.495	62.846			
Liquide middelen	31.320	13.718			
	<u>1.088.416</u>	<u>1.046.446</u>		<u>1.088.416</u>	<u>1.046.446</u>

GECONSOLIDEERDE EXPLOITATIEREKENING

	1985/86	1984/85		1985/86	1984/85
	f	f		f	f
Bestuurskosten	17.937	12.578	Quotum	298.230	307.921
Kosten algemene vergadering	4.412	3.639	Adevertenties	11.519	13.145
Maandblad	132.915	137.340	Huur/stalling	5.581	11.086
Kommissies	20.875	15.292	Bruto-winst	235.964	264.511
Propaganda	1.143	12.297	Vergoeding propaganda-activiteiten	—	10.000
Imkersdag	1.344	2.000	Diverse baten	3.485	1.661
Expositie Bijenhuis	-/- 1.378	1.213			
Assurantie Bijenvolken	10.948	9.832			
Reserveringen	7.378	3.250			
Personeelskosten	220.797	214.860			
Huisvestingskosten	25.286	48.276			
Kantoorkosten	42.505	37.597			
Machine- en inventariskosten	8.952	10.332			
Verkoopkosten	22.889	24.538			
Autokosten	6.513	—			
Financieringskosten	15.158	15.604			
Algemene kosten	39.356	38.588			
Resultaat	-/- 22.251	21.088			
	<u>554.779</u>	<u>608.324</u>		<u>554.779</u>	<u>608.324</u>

TOELICHTING op het financieel JAARVERSLAG

drs. Th. Weyman,
namens het hoofdbestuur

Tot op heden kon bovengetekende, als bijdrage aan het financieel jaarverslag, zijn toelichting steeds aanvangen met te stellen dat het jaarverslag financieel positief was afgesloten. Immers de afgelopen drie jaar was het geconsolideerde resultaat, d.w.z. de winsten en verliezen van Handel en Vereniging samengeteld, positief oftewel er was een batig saldo. Thans moet het geluid iets somberder zijn. De exploitatierekening van de afdeling Vereniging sluit met een positief saldo van f 9441,—. De inkomsten bleken praktisch overeen te komen met de begrote inkomsten, de uitgaven waren iets lager dan begroot.

Belangrijkste punten uit de exploitatierekening zijn: de lager uitgevallen kantoorkosten (invloed van de in gebruikname van de computer), lagere kosten van

het Groentje door verandering van drukkerij en iets hogere bestuurs- en commissiekosten.

Voor dit laatste zijn twee duidelijke redenen aan te geven: eenmalige uitgaven, te weten de catalogus van de Bijenbibliotheek bij de Landbouwwuniversiteit Wageningen en hogere uitgaven van de commissie Public Relations in verband met het bomen en bijenjaar 1987 en de voor '87 geplande imkersmanifestatie. Overigens vallen onder de bestuurskosten ook alle groepsvergaderingskosten alsook de kosten verbonden aan bezoeken van HB-leden aan de imkersverenigingen.

Waarschijnlijk voor de laatste maal is in deze exploitatierekening een bedrag voor de imkersdag opgenomen. Het bedrag van f 4334,— is grotendeels (f 3000,—), de begrote reservering voor de in 1987

te houden manifestatie in Wageningen. De rest zijn voornamelijk overlopende posten van de open dag 1985.

De expositie heeft dit jaar f 1378,— opgeleverd. Dit bedrag is gereserveerd ten behoeve van een verdere verbetering en uitbreiding van de tentoonstelling. De balans van de Vereniging vertoont enige verbetering. Enerzijds werd het batig saldo aan het vermogen toegevoegd, anderzijds werd een belangrijk bedrag gereserveerd, wat eveneens een positieve invloed op het vermogen had. Het exploitatie resultaat van de afdeling handel is negatief: f 31.692,—.

Dit vindt niet zijn oorzaak in de exploitatie: de kosten zijn zelfs nog iets onder het niveau van vorig boekjaar gebleven en ondanks het feit dat de nieuw-aangeschafte auto en aanhanger hogere kosten met zich bracht.

De oorzaak moet vooral gezocht worden in de sterk achtergebleven omzet. De Varroa en de reeds in het voorjaar 1986 geconstateerde grote sterfte onder de bijenvolken, mede een gevolg van de lange winter, deed het HB reeds vrezen dat de omzet hieronder te lijden zou hebben. Helaas is het management van de afdeling Handel er niet in geslaagd de voorraden hiermede gelijke tred te laten houden. De balans van de afdeling Handel vertoont naast de hoge voorraden nog twee te memoreren feiten. De waarde van de kantoorinventaris is sterk toegenomen: dit wordt veroorzaakt door de aanschaf van computerapparatuur.

Het Hoofdbestuur verwacht hiervan voor de afdeling handel positieve gevolgen. Ten tweede blijkt het kapitaal van de afdeling handel met ruim f 30.000,— te zijn afgenomen: een logisch gevolg van het geconstateerde verlies.

Het zal duidelijk zijn dat de VBBN het afgelopen jaar een geconsolideerd exploitatieverlies heeft geboekt van f 22.251,—. De geconsolideerde balans geeft een ongeveer gelijk beeld als vorig jaar. We hebben het vermogen redelijk kunnen handhaven mede door de gedane reserveringen.

Toch is voor het Hoofdbestuur de conclusie slechts gematigd positief. De afdeling Vereniging heeft al enige jaren een batig saldo, mede veroorzaakt door verdere rationalisering, computerisering e.d.

Het HB houdt er rekening mee dat binnen een of enkele jaren een 0-resultaat bereikt zal worden. Enige zorgen hebben wij m.b.t. de afdeling handel. Het HB heeft zich voorgenomen in de loop van 1987 een aantal maatregelen, ook op het gebied van het management, te nemen, welke zeker op langere termijn een positieve invloed zullen hebben op het resultaat. Met name wordt dan gedacht aan een beter voorraadbeneher en het daarmee terugbrengen van de financieringskosten.

Tot slot een enkel woord van dank aan de medewerkers in het Bijenhuis. Het is spijtig als de omstandigheden niet dusdanig optimaal zijn dat gunstige financiële resultaten bij voorbaat zijn verzekerd. Zij heb-

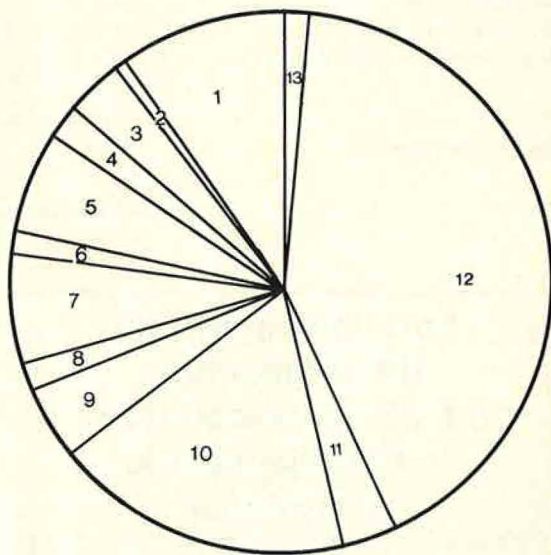
ben echter hard gewerkt om de VBBN en haar leden-imkers het beste te bieden.

En ook voor het komende boekjaar heeft het HB het vertrouwen dat zij zullen pogen dit tot een goed jaar te maken...

Financieel overzicht VBBN boekjaar 1985-1986

	werk. boekjaar '85-'86	begr. boekjaar '85-'86	werk. in %	werk.* in %
alg. vergadering	4412	4000	1.4	1.4
maandblad	132915	137000	41.8	41.6
assurantie	10948	13000	3.4	3.4
pers. kosten	59055	6000	18.6	18.5
expositie Bijenh.	-/- 1378	2000	-/- 0.4	0.0
algemeen	13852	15000	4.4	4.3
reserveringen	4378	0	1.4	1.4
kommissies	20875	15000	6.6	6.5
imkersmanifestatie	4344	3000	1.4	1.4
bestuurskosten	17937	15000	5.6	5.6
huisvesting	6936	12000	2.2	2.2
besch.b.h.b.handel	10000	10000	3.1	3.1
propaganda	1143	2000	0.4	0.4
kantoorkosten	32396	37000	10.2	10.1
totaal	317813	325000	100	100

* deze kolom geeft % exclusief resultaat expositie, zoals in schijfdiagram aangegeven.

Verdeling expl.kosten vereniging.

1	kantoorkosten (10.1%)	7	kommissies (6.5%)
2	propaganda (0.4%)	8	reserveringen (1.4%)
3	besch.b.h.b.handel (3.1%)	9	algemeen (4.3%)
4	huisvesting (2.2%)	10	pers.kosten (16.5%)
5	bestuurskosten (5.6%)	11	assurantie (3.4%)
6	imkersmanifestatie (1.4%)	12	maandblad (41.6%)
		13	alg. vergadering (1.4%)

	Resultaat exploitatie 1984/1985	Resultaat exploitatie 1985/1986	Begroting 1986/1987	Herziene begroting 1986/1987	Concrete begroting 1987/1988
Ontvangsten					
Quotum	308	298	300	294	294
Bijdr. instandh. PBS	0	0	19	19	38
Advertenties	13	12	13	13	13
Rente	15,5	14	15	13	13
Diversen	1,5	3	0	0	0
Totale ontvangsten	338	327	347	339	358
Uitgaven					
Kosten HB	12	18	15	17	17
Kosten AV	4	4	4	5	4
Maandschrift	137	133	130	125	123
Kosten commissies	15	21	18	19	18
Propaganda	2	1	4	4	4
Bijdr. prop. + markten	10	10	10	10	10
Imkers/Open Dag/Evenementen	2	4 + 6	3	3	3
Expositie kosten	1	-/- 1	2	2	2
Reserve Expositie '87	0	1	0	0	0
Assurantie	10	11	13	13	13
Reserve Alg. Fonds	3	0	-/- 10	-/- 19	—
Afdracht t.b.v. PBS	0	—	38	38	38
Personeelslasten	60	59	61	72	74
Huisvestingslasten	10	7	13	13	19
Ledenadministratie	15	15	15	3	2
Porti + telefoon	9	9	10	10	11
Overige kosten	6	5	7	7	5
Alg. kosten (automat.)	1	4	4	8	7
Accountants- + adm.kosten	14	15	10	9	8
	312	320	347	339	358
Exploitatie resultaat	26	7	0	0	0
	338	327	347	339	358

Kort verslag van de HB vergadering dd. 13 december 1986, in het Bijenhuis te Wageningen

Aanwezig: J.J.Speelziek, voorzitter 1e gedeelte; drs. P.C. Muntjewerf (voorzitter 2e gedeelte); mw. Kroes en Pos en de heren v.d. Broek, Gouda, Henseler, v.d. Hoeven, Hoogendoorn, Krabbenborg, Janssen, Jansen, de Lange en Saal. Als toehoorder en gast resp. de heren Nijman en ir. Wesdorp. Afwezig met kennisgeving: mw. Jacobs, de heren Raucamp, Schreurs, Weyman en Hartman.

Hoofdpunten van deze vergadering waren:

- de financiële resultaten van het boekjaar '85-'86.
- het beleidsplan voor 1987 van het Hoofdbestuur.
- de continuïteit van de bijdrage aan de Ambrosiushoeve.
- de Algemene Vergadering 1987.
- een gesprek tussen de HB leden en de hoofdredacteur dhr. Wesdorp en natuurlijk de overdracht van de voorzittershamer (wist u overigens dat de VBBN niet eens een echte voorzittershamer bezit?). Deze "hamer" werd dus in de vorm van een brandende waskaars, halverwege de vergadering door de heer J.J. Spielziek doorgegeven aan de heer P.C. Muntjewerf, die toezegde het vuur levendig te houden.

De resultaten van de discussie rond de eerste vier hoofdpunten van de vergadering treft u aan in dit

nummer van het Groentje: in de vorm van het financieel jaarverslag en het begeleidend woord van de heer Weyman. Verder in de agenda met de bijbehorende pre-adviezen en het beleidsplan van het Hoofdbestuur. Uit het gesprek tussen de HB leden en de hoofdredakteur bleek een grote waardering voor hetgeen ons Groentje allemaal biedt. Naast lof en waardering kwamen er ook ideeën, suggesties en enkele opmerkingen.

- berichten over cursussen en activiteiten mogen niet opgeschort worden.
- een zekere mate van "planning" kan de technische kwaliteit mogelijk verhogen.
- schrijvers moeten geïnformeerd worden of en wanneer hun bijdrage geplaatst wordt.

Dhr. Wesdorp is van mening dat hij als redakteur een onafhankelijke positie moet kunnen innemen in dienst van de Vereniging. Hij vraagt daartoe het vertrouwen van het HB, hetgeen hem van harte wordt toegezegd. Op voordracht van het DB wordt met algemene stemmen dhr. F.E. Hoogendoorn benoemd tot 5e lid van het Dagelijks Bestuur.

Op verzoek van dhr. Henseler heeft dhr. F.G.A. Janssen (nieuwe voorzitter van de commissie Drachtplanten) contact opgenomen met diverse instanties,

betrokken bij de aanleg van de A1 in Twente. In 1988 komt de beplanting van de bermen aan de orde: wij zullen aan het verleg hierover kunnen deelnemen.

De oplossing van onze Kerstpuzzel (als altijd in elkaar gepuzzeld door de heer van Minnen uit Assen) was een limerick die als volgt luidt:

*Uit mul van zijn spaarkast in Dalen
kon Bertus wel zes mijten halen.
Hij kocht Perizin;
dat ging de kast in;
Bert hoopt dat het spul niet zal falen.*

Wie vielen er in de prijzen?

Het algemene antwoord van de redactie: te weinigen. Maar liefst 140 goede antwoorden. En dat natuurlijk niet alleen; minstens evenveel goede wensen voor 1987. Bij deze willen we die goede wensen nog gaarne met alle leden van de VBBN delen. Gezien het bar koude weer van dit moment hebben we zeker wat moed nodig en die werd ons de afgelopen tijd door alle wensen in ruime mate geschenken. Maar nu nogmaals: wie vielen er in de prijzen? Uit de 140 goede oplossers trokken we tien prijswinnaren. De namen zijn in volgorde van trekking: de Graaf, Andel; Gol, Stroe; Steenberg en Aadoorn; Vahl, Heerde; Koopman, St. Maartensdijk; de Heer, Loppersum; v. Beek, Enschede; de Lange, Woubrugge; Janssen, Doorwerth en Boddington 's Bosch. Zij allen zullen inmiddels wel een prijs(je) ter waarde van f 15,— hebben ontvangen. Zij die niet in de prijzen vielen: bedankt voor het meedoen en natuurlijk ook de puzzelmaker de heer van Minnen bedankt.

De kous is hiermee nog niet af. Het naaststaande boeiende plaatje van een bijenstand in de Cevennes werd (met het goede antwoord) de redactie gestuurd door prijswinnaar J.B. de Heer. Die Cevennes vormen een bergachtig gebied in Zuid Frankrijk. Verder commentaar was er niet bij, maar ik neem aan dat het een eigen ontdekking en opname is. In ieder geval nuttig om te zien hoezeer onze eigen imkerij contrasteert met die van een ander modern land. Of komt het beeld misschien uit een openlucht museum? Misschien horen we er nog wel eens naders over.

Tenslotte laten we de dichtertelijke ontboezeming van de heer M. de Swart volgen (uit Breda) als een goede vertegenwoordiger van de wensen van de 130 oplossers die niet in de prijzen vielen.

*De kerstlimerick, die is weer klaar.
Het was flink zoeken, zo hier en daar.
Thans vloeit uit mijn pen
Voor de V.B.B.N.
Een Gelukkig Voorspoedig Nieuwjaar*

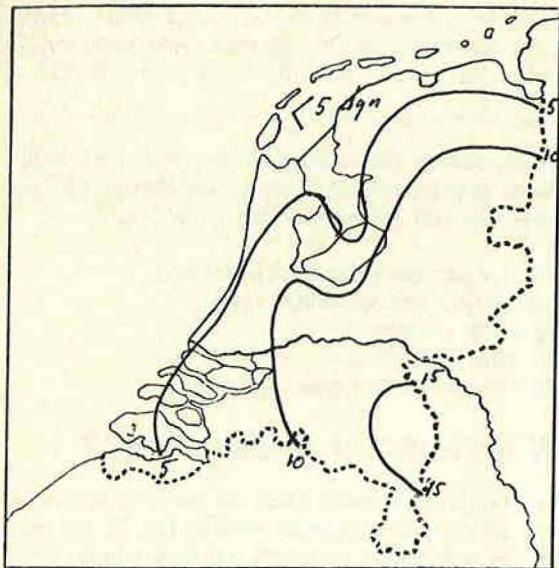
S.v.p. een correctie aanbrengen

Helaas is er bij het interessante artikel van de heer Dijkema met de titel "(Over) winter (en)" op p.8 met de tekst iets storends misgelopen.

Het gaat om de zin in de linker kolom, zo ongeveer ter hoogte van de scheiding tussen onderste- en middenbak van de Segeberger kunststofkast. Er staat daar: "Nu de bovenbak opzetten en uit de onderbak..." enz. Dit had moeten zijn: "Nu de bovenbak opZIJ zetten en uit de onderbak ...", hetgeen, zoals U begrijpt wezenlijk verschillend is. Iets naar beneden moet het weggevallene woord "volken" worden toegevoegd bij "...WINTERVERLIEZEN IN DE HERFST te nemen door te kleine volken..." enz.

Dank voor de te nemen moeite. De huidige winterse periode kan er alle aanleiding toe vormen dit artikel van de heer Dijkema nogmaals eens goed te lezen. Dan is deze correctie nog ergens goed voor.

Aantal warme dagen mei 1986

Het begint traditie te worden om in de maand februari nog even terug te kijken op de hoogstandjes van het weer in het voorafgaande jaar en dan voornamelijk in het actieve bijenseizoen van april tot en met oktober.

In enkele kaartjes is het aantal dagen weergegeven waarop de maximum temperatuur de 20 graden bereikte, een zogenaamde "warme dag" en door de imkers vertaald als een gunstige vliegday voor de immen. Voor de zomermaanden is tevens aangegeven het aantal zomerse dagen met een maximum temperatuur van 25 graden of hoger.

Behalve de temperatuur zijn er natuurlijk nog een aantal elementen die hun medewerking moeten verlenen om het de bijen mogelijk te maken met succes drachtplanten te bevruchten. Denk maar eens aan de windkracht, neerslag en aantal uren zonneschijn. Als u de kaartjes bekijkt valt onmiddellijk op het gering aantal warme en zomerse dagen in het noordelijk kustgebied. Ten opzichte van zuid-Nederland lopen ze daar 1 op 3 wat de warme dagen betreft en zelfs 1 op 5 met de zomerse dagen. In die noordelijke streken kwamen de volken duidelijk later tot volle ontwikkeling en bij gebrek aan "echt" zomerweer waren er weinig problemen om de zwermneiging de baas te blijven. Later in het jaar werd de opgelopen achterstand echter snel ingehaald. Het accent ligt dan ook op de latere dracht. Petje af voor imkerschap en bijen die in de Lauwers en noordelijke omlandten toch de honingkamers gevuld weten te krijgen. Helaas kwam het meermalen voor dat daar midden in de zomer de voerfles gebruikt moest worden. Met het aantal uren zonneschijn was het noordelijk waddengebied duidelijk favoriet. Voor de maanden mei t/m augustus komen we tot een totaal van 950 uren tegen 770-820 uren voor het oosten en zuidoosten van ons land.

VAN IMKER TOT IMKER

Alleen al in de maand mei telden we 80 uur meer zonneschijn in het waddengebied ten opzichte van de Veluwe. Let wel dat betekent gemiddeld ruim twee uur per dag.

Van maand tot maand

De maand april moet voor veel volken een nachtmerrie zijn geweest met zeer veel kou in de eerste drie weken. Rond de tiende zakt het kwik in de weerhut tot 9 graden onder het vriespunt en aan de grond tot -13 boven zandgebieden. Het waren de laagste april temperaturen ooit gemeten.

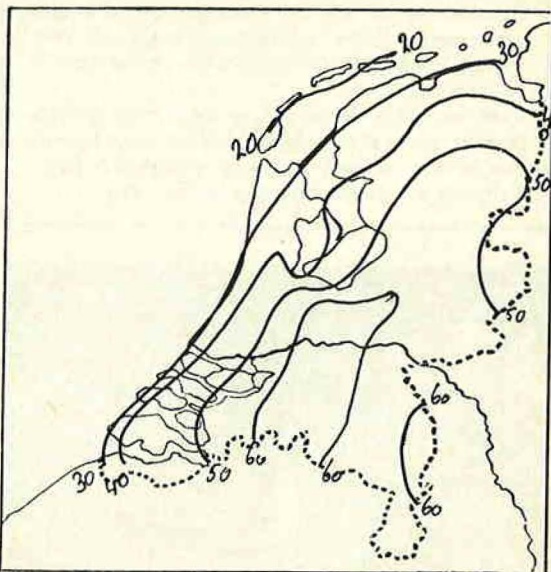
Mei maakt gelukkig veel goed. De eerste periode van tien dagen werd warm en nat, dus prima groeizaam weer, en daarna volgde zonnig droog weer. Toen konden de slingers voor de eerste maal snorren.

Juni startte met veel kou, harde wind en regen. In de volksmond heeft een dergelijke kou-inval in juni de naam "Schapescheederskou" gekregen. Naarmate de maand vorderde knapte het weer op en de laatste tien dagen was het overwegend stralend zomerweer bij een noordoosten wind.

Juli werd een normale maand met veel zuidwesten wind. In een dergelijke situatie is het zuidwesten van ons land beduidend beter af dan het noordoosten. Minder regen en vaak meer zon.

Augustus werd in totaliteit toch nog koud en somber na een zeer warm begin met in het zuidoosten maxima tot 37 graden.

September werd zonnig, droog en zeer koud. De tweede dekade werd zelfs de koudste van de eeuw. Alleen in het zuidoosten bereikte het kwik op een geïsoleerde dag de twintig graden en in 12 nachten

Aantal warme dagen juni + juli + augustus 1986

HET RESULTAAT IN 1986 AFGEZET TEGEN HET WEER

Ko Zoet

daalde het kwik aan de grond ergens in ons land tot onder het vriespunt.

In oktober en november konden de bijen nog regelmatig uitvliegen en wie schetst mijn verbazing dat op 8 december, jawel 8 DECEMBER, enkele bijen met grijswitte bolletjes stuifmeel vlug de kast inhipten. Voor mijn gevoel werden die pootjes met kostbare lading triomfantelijk de kast ingevoerd. Nader onderzoek leerde dat winterhei druk werd bevoegen! Mag je als imker dan de konklusie trekken dat er broed aanwezig is geweest?

Of vliegen de bijen gewoon uit en verzamelen instinctief nectar/stuifmeel?

Het werk aan de bijen beperkt zich deze tijd tot het controleren van de lade in de bodemplank op het voorkomen van de Varroa-mijt. In tegenstelling tot Otto de Kat heb ik mijn eerste mijt nog niet kunnen begroeten en daar ben ik niet rouwig om.

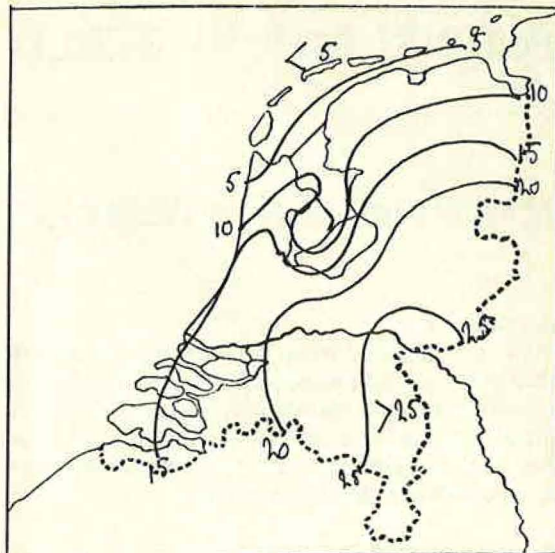
Hoe te imkeren met de Varroa houdt me echter bezig want ik zadel me niet op met de illusie dat mijn bijen nog lang vrij zullen blijven.

Tot nu toe zijn er wel ettelijke beschouwingen gekomen over de bestrijding VAN, maar weinig over het imkeren MET de Varroa. Welke collega-imker die al meerdere jaren met de mijt te maken heeft wil zijn praktijkervaring, hoe het imkeren veranderde en wat zijn huidige aanpak is geworden, op papier zetten? Schroom niet, stuur het naar de redactie of rechtstreeks naar mijn huisadres en ik zal er een fijn artikel van maken. Ko Zoet, Dorsersstraat 66, 2151 CJ, Nieuw Vennep.

Waarom een imker nu denkt

Hoewel er ogenschijnlijk rust heerst op de bijenstal is er in elk gezond volk een bruisend leven aanwezig. Leg uw oor maar eens tegen de kastwand. Als reactie op de lagere temperaturen hebben de bijen de trosvorm aangenomen waardoor de opgewekte warmte goed wordt vastgehouden.

Onder de hechte buitenste schil bewegen de bijen zich bij de hogere temperatuur binnenin veel vrijer en in de tros is zelfs verplaatsing mogelijk. De tros als geheel reageert vrij snel op temperatuursveranderingen. Men neemt aan dat het reactieproces op gang wordt gebracht door de (tros)huidbijen die uiteraard als eerste een daling van de buitenluchtemperatuur aan den lijve ondervinden. Als reactie op de lagere temperatuur willen de huidbijen sneller wisselen van plaats en dieper de tros inkruipen. Als tegenreactie op deze beweging van buiten naar binnen reageren de bijen in het midden van de tros door dichter op elkaar te kruipen (contractie van de tros), voedsel opnemen en opvoeren van de warmteontwikkeling. Het lijkt allemaal zo logisch maar toch... Tijdens de winterzit bevindt de tros zich juist onder en achter het wintervoedsel waarbij ze zich in de

Aantal ZOMERSE dagen juni + juli + augustus 1986.

loop van het koude seizoen van de voorkant van de woning naar de achterkant en van beneden naar boven eten.

Op de bodemla kunt u dit proces goed volgen door het spoor te volgen van de afgeknaagde celdekseltjes die exact de positie van de tros verraden.

Vindt u in deze tijd de dekseltjes direct bij het uittrekken van de bodemla, dus achter in de kast, dan is het geen best teken. Het duidt op de laatste voedselvoorraad die wordt gebruikt. In het kort: geef dergelijke volken nooit vloeibaar voedsel, maak een borstplaat en leg deze op de tros onder de dekplank. Recept te verkrijgen bij een oudere imker uit de vereniging.

Het komt ook nog wel eens voor dat een volk los is geraakt van de voedselvoorraad. De dekseltjes vindt u dan aan de uiterste rechter of linkerkant van de bodemla. Ondanks eventueel koud, naar weer moet u ingrijpen door de kast te openen. Stel het volk zit uiterst rechts in de kast. Neem dan eerst uit de linkerhelft van de broedbak een paar gevulde raten voer. (de tros houdt u zoveel mogelijk bedekt met doeken). Laat links nog wel voer hangen, maar schuif nu alle raten naar links. De uitgehaalde raten voer komen nu rechts tegen het volk te hangen. Ontzegel het voer in de raat die tegen de tros komt te hangen. Sluit vervolgens zo snel mogelijk het volk.

Een sterk volk is wel bestand tegen een stootje en bovendien is een beetje of beetje veel kou altijd nog beter dan volgende maand een dood volk. De eerder genoemde lege cellen waarop de tros zich bevindt zijn voor het vasthouden van de warmte zeer belangrijk. Vandaar dat ik er een groot voorstander van ben om de volken bij het inwinteren de ruimte te geven. Het tuinvolk staat nu op drie broedbakken. Door de zwakke maar aanhoudende najaarsdracht en het vele broed/stuifmeel gevoegd bij het wintervoedsel bleef er op deze manier ruimte voor de bijen.

BIJENPLANT IN BEELD

Arjen Neve

mannetjes ereprijs

Blaublomke

Tijdens de bloei, al vroeg in het straks naderende voorjaar, tooien de planten van de ereprijsen zich met sierlijke lila of blauwe bloemetjes. Ze zijn niet groot maar de vorm en de kleur zijn een lust voor het oog. In Friesland heeft de Ereprijs de zeer toepasselijke naam Blaublomke.

In noord en zuid

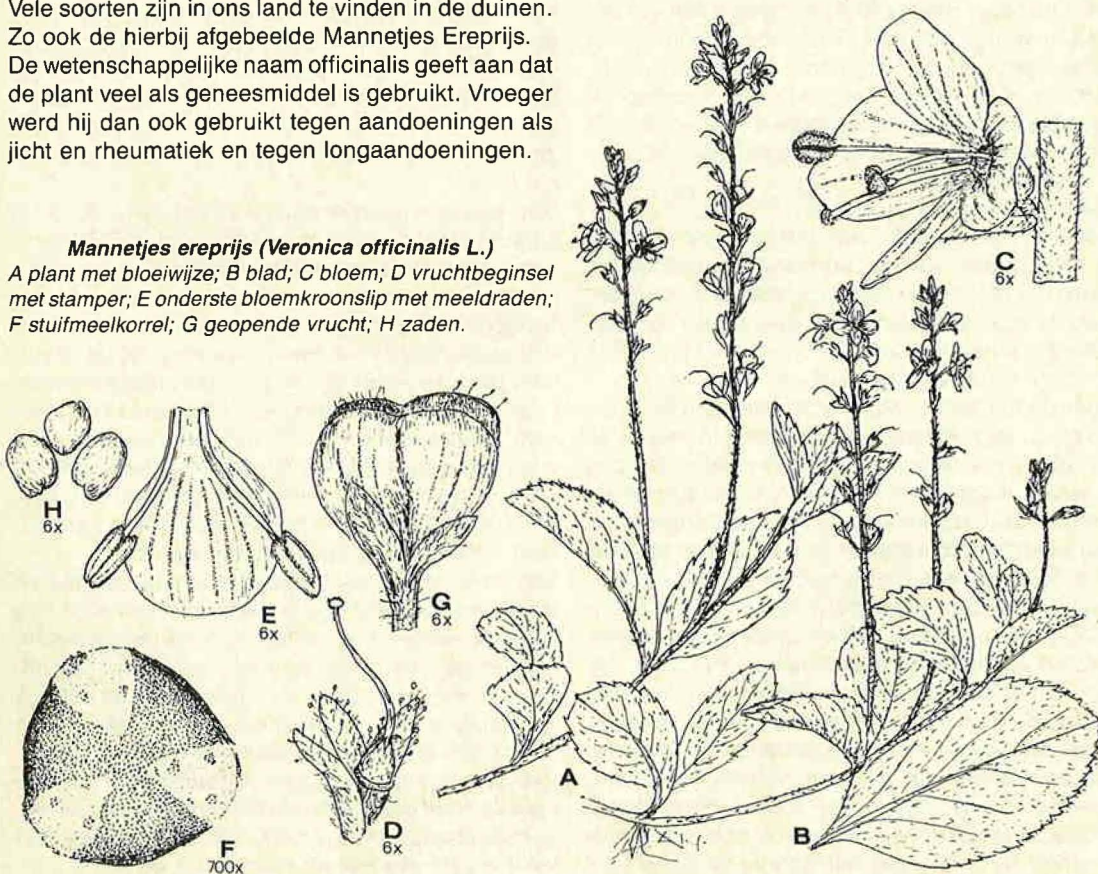
Het tot de helmkruidfamilie behorende geslacht Ereprijs telt ongeveer 240 soorten, verspreid over de koude en gematigde streken van het noordelijk en zuidelijk halfrond. Van de 80 Europese soorten komen er 22 in het wild in ons land voor. Sommige zijn niet inheems.

In de duinen

Vele soorten zijn in ons land te vinden in de duinen. Zo ook de hierbij afgebeelde Mannetjes Ereprijs. De wetenschappelijke naam *officinalis* geeft aan dat de plant veel als geneesmiddel is gebruikt. Vroeger werd hij dan ook gebruikt tegen aandoeningen als jicht en reumatiek en tegen longaandoeningen.

Mannetjes ereprijs (*Veronica officinalis* L.)

A plant met bloeiwijze; B blad; C bloem; D vruchtbeginsel met stamper; E onderste bloemkroonlip met meeldraden; F stuifmeelkorrel; G geopende vrucht; H zaden.

De plant is klein en heeft op de grond liggende behaarde stengels met, in de bladoksels, rechtopstaande aftakkingen van bloemstengels.

Twée meeldraden

De bloemen zijn niet groot, in de breedterichting meten ze 6 - 8 mm. Ze staan in een tros. Boven in de tros ontwikkelen zich bloemknoppen en komen de bloemen achtereenvolgens in bloei. Daaronder zijn de rijpende vruchten in verschillende stadia te zien.

De bloemkroon is een korte zich verwijdende buis met vier slippen, waarvan de bovenste groter is dan de andere.

Op de lichtblauwe bloemkroon bevinden zich donkere strepen, die naar het centrum van de bloem leiden, naar het nectarium, dat een ring vormt rond het vruchtbeginsel. Het is gemakkelijk bereikbaar voor insecten met korte tong omdat de kroonbuis maar kort is.

De twee meeldraden staan gespreid in de bloemopening, gereed om bezoekende insecten te ontvangen. In het midden staat de stamper, iets omlaag gericht. Bezoekende insecten landen op de onderlip van de bloemkroon en komen dan tegelijk met de onderzijde in aanraking met de stempel.

Ze houden zich meestal vast aan de beide meeldraden. Die worden daardoor naar binnen gebogen, waardoor de geopende helmknoppen eveneens in aanraking met de onderzijde van het insect worden gebracht.

De nectar van verschillende soorten Ereprijs bevat overwegend vruchtesuiker en druivesuiker.

Voor de tuin

Van de Ereprijs zijn diverse soorten ook geschikt voor de tuin. De hemelsblauwe bloemen van de inheemse Langbladige Ereprijs (*Veronica longifolia* L.) worden soms druk door bijen bezocht. De lange aren van de 0,60-1,20 m hoge en stevige plant staan borg voor een langdurige bloei. De plant neemt al genoeg met een plaatsje in de halfschaduw.

LAATSTE NIEUWS NATIONALE BOOMFEESTDAG

Als uw imkersvereniging (nog) niet in de startblokken staat voor de Nationale Boomfeestdag, dan is het nu hoogste tijd dunkt me. Zou een school of imkersvereniging niet meedoen, omdat men het van gemeentewege af heeft laten weten, dan kan het voor scholen bestemde lesmateriaal toch door een geïnteresseerde imkersvereniging besteld worden. U moet dan het daarvoor verschuldigde bedrag overmaken naar Staatbosbeheer te Utrecht, onder vermelding van "Iespakket boomfeestdag".

In een begeleidend schrijven uitgaand van de organiserende Landelijke Commissie wordt gesteld dat bomen "bieden voedsel en nestgelegenheid aan vogels, zoogdieren en insecten. De rol van bomen als drachtplant voor bijen is hierbij te lang onderbelicht gebleven. Juist omdat bijen zeer tot de verbeelding van kinderen spreken, ligt het in het voornemen om dit aspect in 1987 wat extra onder de aandacht te brengen."

Op zo'n voorstelling van zaken kun je natuurlijk alleen 'ja' zeggen.

Verder noteerde de redactie het volgende:

"Voor gemeenten is het buitengewoon interessant dit gegeven te betrekken in de besluitvorming rond de eigen groenvoorziening. Bijen kunnen namelijk een zeer belangrijke rol vervullen bij de bestuiving van allerlei planten, die soms van groot economisch nut zijn.... Hoewel talrijke insecten een bijdrage leveren aan de bestuiving, is dit meestal een kwestie van toeval. Bij bijen is dit anders. Zij zijn wat dit betreft inzetbaar als waren het huisdieren. Voorwaarde is wel dat er voldoende sterke bijenvolken beschikbaar zijn om aan de vraag naar bestuivingsvolken te voldoen. En daarvoor is het weer nodig om over voldoende drachtplanten te kunnen beschikken."

Aldus wat aanhalingen van de bij velen bekende P.J. Steltman die voorzitter is van het landelijk comité.

Een comité waarin vele organisaties zitting hebben, maar geen bijenhouders.

Laten we hopen dat in deze tijd van deregulatie, het initiatief van een boomfeestdag overeind zal blijven staan en dat ook imkersverenigingen daadwerkelijk aan de organisatie, zij het misschien niet ieder jaar, zullen worden uitgenodigd bij te dragen. Het komt de redactie voor dat indien er een structurele band is tussen bomen en bijen, het alleszins logisch lijkt dat er een structurele band is tussen hen die de bomen planten en zij die de bijen houden.

Hoe dit ook in de toekomst zal zijn, laten we vaststellen, dat men elkaar thans ontdekt heeft. En dat het alleszins verstandig zou zijn indien bijenhouders de boomfeestdag in 1987 een toekomstperspectief zouden schenken door jeugd, bomen en bijen bij elkaar te brengen. Nogmaals laat iedere imkersorganisatie doen wat goed lijkt om te doen. Ga uw gang.

Hieronder geven we nog een lijst van telefoonnummers van de Regionale Commissies Nationale Boomfeestdag die we (helaas) in eerdere informatie niet tegenkwamen, zodat we ze ook niet konden doorgeven. Met het verschijnen van dit nummer is er dringende haast, maak er gebruik van:

Groningen 050-232551; Noord-Holland 023-186161; Friesland 058-955255; Zuid-Holland 070-624611; Drenthe 05920-27911; Zeeland 01100-37911; Overijssel 038-210533; Noord-Brabant 013-678755; Gelderland 085-579111; Limburg 04750-34251; Utrecht 030-520834; Flevoland 03200-30574.

Als u dus bovenstaande telefoonnummers belt dan krijgt u de per provincie aangewezen commissie aan de telefoon die uw imkersvereniging verder kan helpen. Uiteraard kunnen ze des te beter helpen, naarmate uzelf beter weet wat uw eigen organisatie wil.

Amerikaans vuilbroed is een broedziekte die wordt veroorzaakt door de bacterie *Bacillus larvae*. Het geïnfecteerde broed sterft. De dode larven vormen een kleverige massa die later indroogt. In de Verenigde Staten geldt deze ziekte als de meest voorkomende en de meest gevaarlijke bijenziekte. Ook in Europa komt de ziekte voor. In Nederland treedt de ziekte sporadisch op. In 1974 is een grote besmettingshaard opgeruimd. In oktober 1986 is te Apeldoorn een besmetting met Amerikaans vuilbroed gevonden. Ook deze bijenvolken zijn opgeruimd. Hieronder volgt meer informatie over deze broedziekte.

Bacillus larvae

Bacillus larvae is een staafvormige bacterie, die zich door middel van zweepdraden kan voortbewegen. Onder slechte omstandigheden kan de bacterie een spore vormen. Deze spore blijft erg lang kiemkrachtig (30-40 jaar) en is zeer resistent tegen uitdroging, verhitting enz.

Infectie

Infectie heeft altijd plaats door middel van de opname van sporen. De inhoud van een aangetaste cel wordt door de bijen opgeruimd en de cel wordt vervolgens gepoetst door de jonge bijen. Deze jonge bijen voeren enkele dagen later honing aan de oude larven en brengen daarbij de sporen over. De vuilbroedsporen komen met het voedsel in de middendarm terecht. Daar kiemen ze en wanneer de larve het popstadium bereikt, is het hele weefsel aangetast. De pop wordt eerst lichtbruin, dan donkerbruin en sterft. Het hele popweefsel wordt door de bacteriën verbruikt, zodat tenslotte alleen een grote hoeveelheid bacteriën overblijft, die bij gebrek aan voedsel weer sporen vormen. Hoewel meestal alleen het gesloten broed sterft, zien we soms dat bij een zeer ernstige infectie larven sterven.

Ziekteverschijnselen en diagnose

Het broednest ziet er onregelmatig uit. Er bevinden

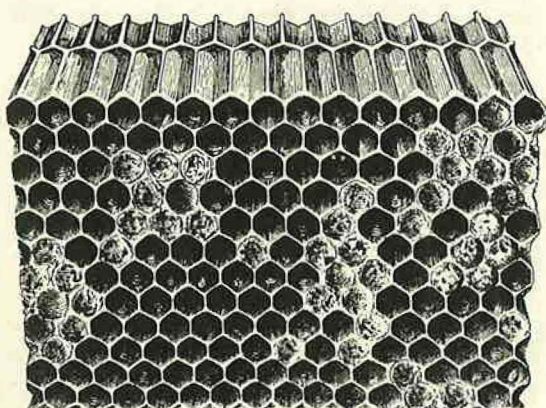

Fig. 1

zich veel open cellen tussen het gesloten broed (fig.1).

Het verzegelde broed vertoont ingezonken celdekseks met hier en daar scheurtjes. Zieke larven verkleuren bruin. De resten van larven geïnfecteerd met *Bacillus larvae* verspreiden een karakteristieke gronderige, leemachtige geur. Wanneer men zeker wil weten of men met Amerikaans vuilbroed te doen heeft, neemt men de luciferproef: hierbij wordt een lucifer door een celdeksel gestoten. Bij Amerikaans vuilbroed is de celinhoud tot koffiebruine draden te trekken.

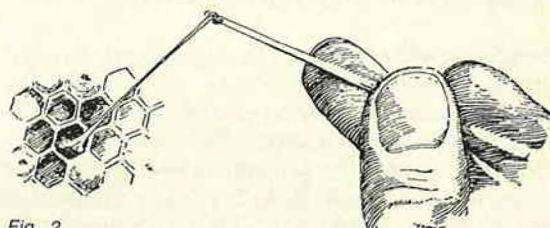

Fig. 2

Besmettingsbronnen

In het buitenland is Amerikaans vuilbroed op diverse plaatsen aanwezig. De bestrijding is vaak niet zo rigoreus als in Nederland. Door IMPORT van besmette BIJENVOLKEN, KONINGINNEN EN KASTMATERIAAL kan deze broedziekte ook in Nederland binnenkomen.

Honing geoogst van volken welke besmet zijn met Amerikaans vuilbroed is ook besmet met *Bacillus larvae*. Door bijenvolken BUITENLANDSE HONING te voeren, loopt men het risico een besmetting met Amerikaans vuilbroed in de bijenvolken te halen. De ziekte wordt ook overgebracht via handen en gereedschap van de imker wanneer deze in een besmet volk heeft gewerkt.

Bestrijding

Bij ziekteverschijnselen contact opnemen met de bijenteeltvoorlichter in uw regio (zie novemhernummer 1986). De veterinaire dienst neemt de nodige maatregelen. Nooit zelf gaan dokteren.

Werkwijze van Verenigen van Bijenvolken afhankelijk van de periode van het jaar

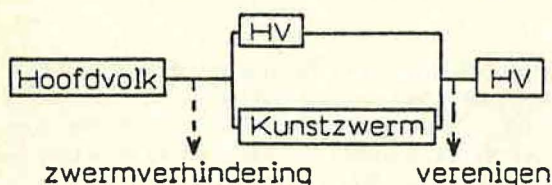
C.C. Smeekens

Doel van verenigen

Sterke volken met veel vliegbijen kunnen bij een goede dracht voor hoge honingopbrengsten zorgen. Zwakke volken gebruiken de binnenkomende nectar en stuifmeel voor de ontwikkeling van het bijenvolk. De honingopbrengst blijft dan meestal achterwege. Voor het bereiken van een hoge honingopbrengst is een sterk volk nodig op het moment dat de dracht begint.

Volken, waarvan de koningin niet productief of darrebroedig is, dient men tijdig te verenigen met volken met een goede koningin. Door verenigen kan een imker ervoor zorgen op het juiste tijdstip over sterke volken te beschikken.

Bij de verschillende bedrijfsmethoden is verenigen vaak een essentieel onderdeel. In het onderstaande schema is het principe van de meeste bedrijfsmethoden weergegeven :

Verenigen in voor- of najaar?

Het verenigen van hoofdvolk en kunstzwerm kan in het voor- of in het na-jaar gedaan worden. Aan beide methoden kleven een aantal voor- en nadelen.

De conclusie van de verenigingsproef (zie verslag juli/augustus nummer 1986, p. 212) waarin beide methoden zijn vergeleken is als volgt:

1. Zoveel mogelijk in het najaar verenigen.

Voordelen: – kostenbesparend (minder suiker, minder Varroa bestrijdingsmiddel)
– minder kans op wintersterfte omdat de volken sterk de winter ingaan.

2. Enkele flinke reservevolken inwinteren en deze kort voor de voorjaarsdracht verenigen.

Voordeel: - bij moederloosheid of darrebroedigheid in het vroege voorjaar heeft men enkele reservemoeren, waarmee de problemen opgelost kunnen worden zonder dat het aantal productievevolken terugloopt.

Verenigen is een belangrijke ingreep, die nodig is om bijenvolken in een goede staat te krijgen en te houden.

De techniek van verenigen is afhankelijk van de periode van het bijenjaar.

Verenigen in het voorjaar

Het verenigen in het voorjaar is het eenvoudigst.

Tot begin mei kunnen bijenvolken zonder voorzorgsmaatregelen verenigd worden. In deze periode van het jaar accepteren bijen van verschillende volken elkaar en treedt er geen vechterij op. Het broed met de erop zittende bijen van de te verenigen volken moeten zoveel mogelijk in de natuurlijke vorm bij elkaar gehangen worden. Dit om te voorkomen dat gedeelten van het broednest afkoelen en verloren gaan door kalkbroed. Vervolgens de resterende bijen er bij schudden. Darrebroedige en minder productieve koninginnen vóór het verenigen verwijderen.

Verenigen in de zomer

Verenigt men bijenvolken in de zomer zonder voorzorgsmaatregelen, dan ontstaan meestal vechterijen, waarbij soms hele volken te gronde gaan.

De bekende krantemethode is in de zomer geschikt om volken te verenigen. Tussen beide te verenigen volken een krant leggen. Maak hierin enkele scheurtjes. De geur van de drukinkt is sterker dan de nestgeur van de twee bijenvolken, waardoor geen vechterij ontstaat. Na enkele dagen is de krant meestal door de bijen zelf opgeruimd. Eventuele restanten kunnen na een week door de imker worden verwijderd. Twee voorzwermen (met een leggende koningin), die in leeftijd niet meer dan enkele dagen verschillen, kunnen zonder voorzorgsmaatregelen bij elkaar worden geschud. Zo ook met twee nazwermen (met jonge onbevuchte koninginnen). Voegt met echter een nazwerm bij een voorzwerm, dan ontstaat er veel vechterij, waarbij vele bijen worden afgestoken.

Verenigen in het najaar

In het najaar na de darrenslacht moet men erg zorgvuldig te werk gaan bij het verenigen van volken. Het gebruik van alleen een krant is niet voldoende om vechterij te voorkomen.

Bij verenigen in het najaar dient met drie hoofdpunten rekening gehouden te worden:

1. Het broednest moet in een zo natuurlijk mogelijke vorm komen. Dit is noodzakelijk voor het verkrijgen van een goede winterzit.
2. De slechtste koningin van de twee volken dient vooraf verwijderd te worden. Door vechterij kan schade aan de koningin ontstaan.
3. De bijen dienen met de nodige voorzorg bij elkaar gevoegd te worden om afsteken te voorkomen.

Op de Ambrosiushoeve wordt de volgende methode gebruikt. Op de buitenstanden worden eind augustus/begin september de bijenvolken geïnspecteerd. Naar aanleiding van deze inspectie wordt bepaald welke met elkaar verenigd worden. De te verenigen volken worden naast elkaar op de thuisstand geplaatst. Als de volken zijn ingevlogen geschiedt het verenigen als volgt:

De slechte koningin van de twee volken opzoeken en verwijderen. De raten van dit volk vervolgens afslaan, zodat een lege kast met bijen, maar zonder raten overblijft. De raten met broed en stuifmeel in het

ontvangende volk hangen zodanig dat de natuurlijke opbouw van het bijenvolk blijft bestaan.

Vaak is een deel van de bijen uit de lege kast 's avonds al bij het buurvolk ingevlogen. De overblijvende bijen 's avonds besprenkelen met suikerwater. Deze bijen op een met alcohol (spiritus) bevochtigde krant schudden, welke op het ontvangende volk gelegd is.

Bij deze wijze van verenigen zijn geen bijen afgestoken.

Verenigen van volken met eierleggende werksters

Om verstoring van een leggende koningin te voorkomen, is het verstandig dat er geen eierleggende werksters of darrebroedige koninginnen in een bijenvolk komen. Dergelijke volken bij een goede dracht op ongeveer 5 meter van de stand afslaan op een doek, krant of iets dergelijks. De bijen vliegen dan in bij een buurvolk. Ook kan men in dezelfde kast een reservevolk plaatsen en het afgeslagen volk hierbij laten vliegen.

In Delft en in kast no.5.

Herinnert u zich nog de mooie opname van een Varroa in het decembernummer?

Otto de Kat had zonet het nederlandse bijenwereldje op de hoogte gesteld dat hij nu ook Varroa op de bodem van kast no.5 in zijn Amstelveense bijenstand had gevonden; en vanuit Delft rapporteerde de heer Somers dat het bij hem nu ook raak was, getuige het viertal foto's dat hij zond. Op die foto's (op p.369) was zoveel mooi detail te onderkennen dat de redactie zich haastte om daarop deskundig commentaar van drs. Beetsma van de Landbouwniversiteit te krijgen. In het decembernummer stond één foto, die we voor het gemak maar fig.1 zullen noemen en het daarbij horende commentaar.

Helaas moest u door ruimtegebrek in het januari-nummer toch nog tot nu wachten om de volgende drie plaatjes (de figuren 2, 3 en 4) en het verdere commentaar van de heer Beetsma te zien. Maar tenslotte is het zover. Van de grote foto, fig. 2, zegt hij: Aan de buikzijde wordt het lichaam door meerdere schilden beschermd. Aan de achterkant (onder) zien we de min of meer driehoekige anale plaat met de anus. De grote plaat in het midden is de genitale buikplaat, die boven eindigt bij de half cirkelvormige geslachtsopening. Bij sommige wijfjes die zich op de volwassen bijen bevinden, wijken de rug- en buikschilden uiteen. De gezwollen toestand van de wijfjes hangt samen met de voortplanting. Via de geslachtsopening worden de eitjes afgegeven.

Het rugschild is overdekt met vertakte haren; zijdelings staat aan de rand van het schild een rij dikke naar beneden gekromde haren (fig. 1 en 2 links en rechts) (fig. 3 boven). De haren op de buikschilden zijn niet vertakt (fig. 3 onder).

De vier paar sterk behaarde poten zijn aan de buikzijde ingeplant; aan het uiteinde van elke poot is een zuignap te zien (fig. 2 en 4). Het lichaamsdeel, dat de monddelen draagt, is voor het voorste potenpaar ingeplant (fig. 4 midden). Het *gnathosoma* (kaaklichaam) bestaat uit twee stompe palpen, die vóór de

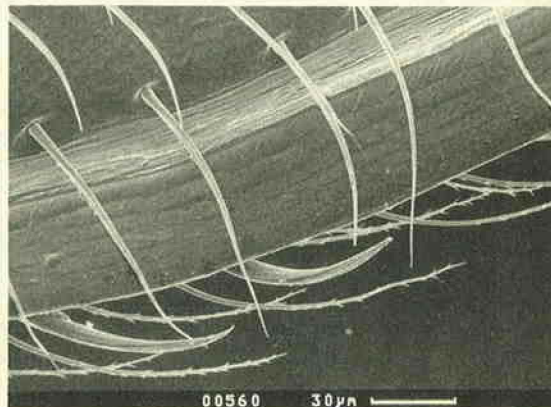

Fig. 4

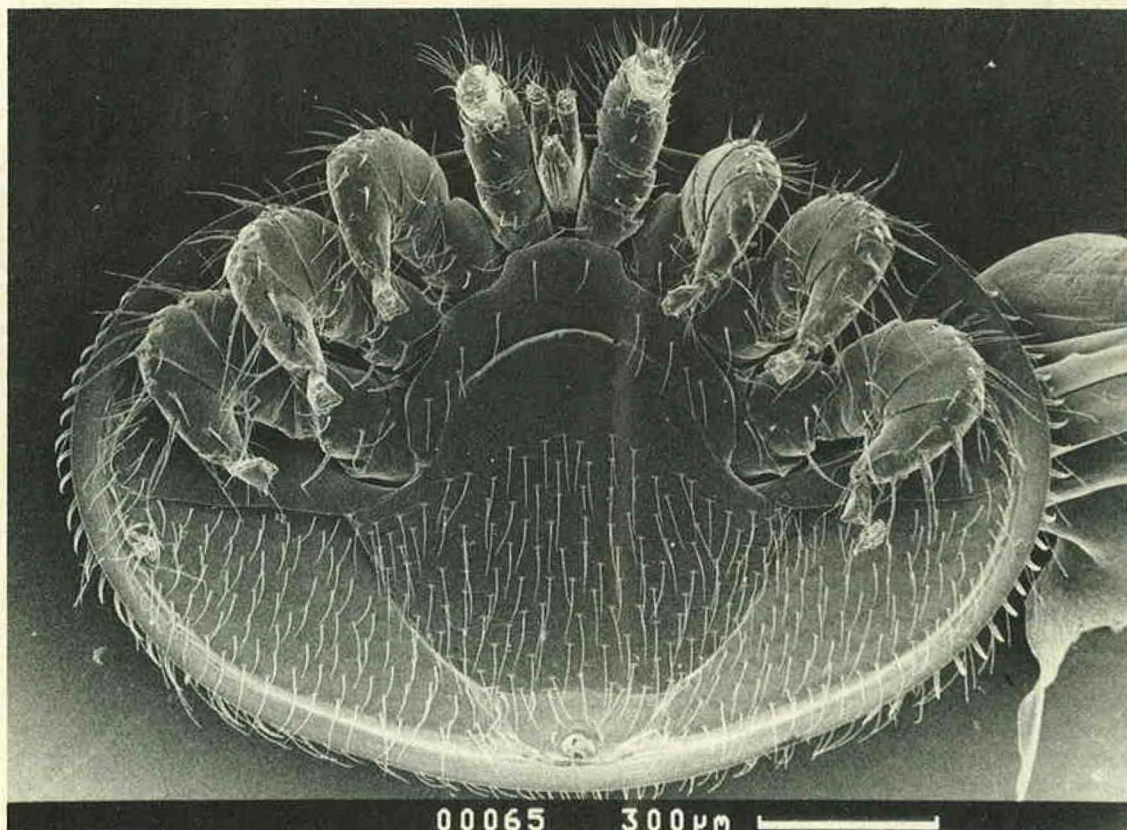

Fig. 2

puntige *cheliceren* (*chela* = pincet) uitsteken. Deze *cheliceren* steken weer uit voor de eronder liggende pedipalpen.

Verondersteld wordt dat op de palpen zintuigorganen liggen, waarbij misschien te denken is aan het waarnemen van de gastheer (voedsel) en dat de

cheliceren dienen om een gaatje in de gastheer te maken. Het voedsel wordt opgenomen in de mondholte, die tussen de pedipalpen begint.

Tot zover het commentaar van de heer Beetsma. Intussen zit ik nog steeds wel wat met de beantwoording van de vraag van de heer Somers "eigen" mijten op zijn "eigen" bijen, toen hij stelde: is het geen schatje?

Het lijkt me het verstandigst de beantwoording van die vraag aan de lezers over te laten. Interessant is het zeker.

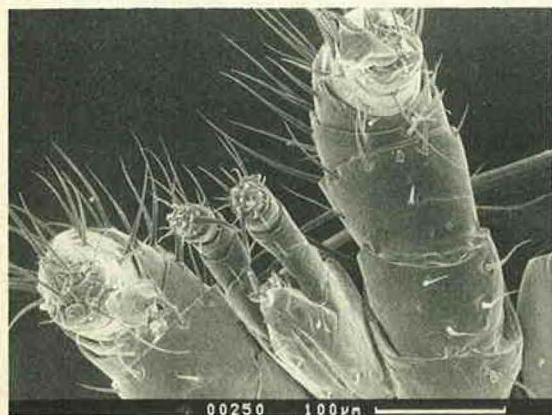

Fig. 3

LESBRIEF

Ter ondersteuning van imkers die in het kader van boomplantdag 1987 bijenlessen willen gaan geven op de basisscholen heeft de comm. P.R. een lesbrieft samengesteld.

Deze lesbrieft kunt u bestellen bij het secretariaat; er zal een kleine vergoeding voor copieeren verzendkosten worden gevraagd.

ALWEER VARROA

Helaas, helaas, de Varroa is nog steeds "in". Ook in deze Sprokkelwaar ontkom ik er niet aan het acht-potige roodbruine monstertje weer ter sprake te brengen. De wereldbol boven deze rubriek verwacht van mij dat ik mijn stof grotendeels haal uit de inter-nationale bijenbladen en daarin wemelt het nu een-maal van de mijten!

De Nordwest Deutsche Imkerzeitung (1968/12) drukte een voordracht af die prof. dr. Jost Dustmann in september jl. hield voor een groep imkers uit Hannover. Niets kan de uitbreiding van de Varroa tegenhouden, zegt Dustmann, er komt een dag dat overal op de wereld waar bijen gehouden worden, ook de Varroamijt aanwezig is. De "Varroatose" is een zeer gevaarlijke ziekte die altijd de dood van het volk ten gevolge zal hebben als de imker niet op tijd ingrijpt. Wat dit betreft is Dustman het volledig met Ruttner eens die zegt dat er geen enkel volk aan Varroa hoeft te sterven. Om dat doel te bereiken moeten volgens Dustmann vier factoren in acht genomen worden:

1. De imkers moeten in hun regio gezamenlijk en in volledige solidariteit de strijd tegen de Varroa aanbinden. De besmetting gaat immers in een zeer snel tempo. Zo kunnen binnen drie of vier maanden oorspronkelijk volledig Varroa-vrije kunstzwermen al weer duizenden mijten bevatten (zgn. re-invasie). De bijenvolken in een bepaald gebied vormen een ondeelbare eenheid die in zijn totaliteit aangepakt moet worden. De Varroa is daarom een test-case voor het solidariteitsgevoel van de imkers!
2. De imker moet de strijd tegen de Varroa in zijn bedrijfsmethode integreren; dat betekent dat hij zijn methode zal moeten veranderen.
3. De imker moet goed opgeleid, ter zake deskundig zijn. Hier ligt een taak voor de instituten, verenigingen, bijenteeltleraren, collega-imkers. Iedere imker moet immers bereikt worden!
4. Er moeten meerdere ongevaarlijke en eenvoudig toe te passen medicamenten ter beschikking staan die zeer effectief zijn. Uivoerig gaat Dustmann dan op deze punten in om tenslotte nog een blik op de toekomst te werpen. Zo schijnt er een relatie te zijn tussen de hoeveelheid in de bij aanwezige juveniel-hormoon en de voortplantings-snelheid van de Varroamijt.

Als men bijenlarven kunstmatig deze hormonen toedient, is het aantal Varroa-nakomelingen 2,5 maal zo groot! Misschien dat hier op den duur iets met selectie te bereiken is. Het toedienen van medicamenten blijft een noodmaatregel, voorlopig zullen we echter niet zonder kunnen, een definitieve oplossing is het zeker niet.

Kardinaalsmuts

In "Mijn Bijen II" (Groentje december 1986) schreef ik over een kardinaalsmuts midden in de patio van de school waar ik enkele bijenvolken heb staan. Ik vertelde daarbij dat zeker vier van de vijf zwermen juist aan die struik gingen hangen. Een goede verklaring hiervan kon (en kan) ik niet geven. Wel opperde ik verschillende mogelijkheden. Het lijkt me echter zeer onwaarschijnlijk dat bijenzwermen zich speciaal aangetrokken voelen tot de kardinaalsmuts in het algemeen.

Ik vertel u dit naar aanleiding van een telefoontje van een lezer die van plan was enkele van deze struiken in zijn tuin aan te planten in de hoop dat hij dan minder zwermen kwijt zou raken.

Dat mijn kardinaalsmuts zo'n aantrekkingskracht op zwermen heeft zal samenhangen met de ligging, nl. vrijstaand in een betrekkelijk grote ruimte, en met de aanwezigheid van bepaalde van de bijen (koninginnen) afkomstige geurstoffen die zich wellicht in de loop der jaren aan de stam hebben gehecht. "Der Schweizerische Bienenvater" (16e druk) schrijft o.m. over dit verschijnsel: "Hoogstwaarschijnlijk worden hier de speurbijen en andere eerstkomende bijen door de nog aanwezige geurcomponenten van zwermkoninginnen uit het jaar daarvoor aangelokt". Ik denk dat er onder de lezers wel meer zullen zijn die, net als ik, zo'n vast zwermplek kennen. Als die ons daarover willen berichten, zullen we daar graag melding van maken.

In een recente publikatie in "Beeworld" (1) werden enkele wetenswaardige aspecten betreffende de ontwikkeling van de Varroamijt besproken welke voor de lezers van het "Groentje" wellicht ook interessant zijn.

Het zal iedereen wel bekend zijn dat bevruchte Varroawijfjes vlak voor het verzegelen broedcellen binnengaan, waarna, nadat de broedcel gesloten is en de larve de rest van zijn voedsel heeft geconsumeerd, het wijfje hemolymfe op de larve zuigt. Daarna begint het Varroawijfje te leggen. Het eerste eitje is bevrucht en ontwikkelt zich tot een wijfje; vervolgens wordt er een onbevrucht eitje gelegd waaruit zich een mannelijke nakomeling ontwikkelt. Daarna zuigt het Varroawijfje opnieuw hemolymfe en een derde, bevrucht eitje wordt gelegd. In totaal kunnen in werkstercellen minstens 5 eitjes en in darrecellen minstens 7 eitjes worden geproduceerd. Het aantal nakomelingen dat per wijfje wordt geproduceerd wordt echter niet uitsluitend bepaald door het aantal gelegde eitjes. Het aantal nakomelingen lijkt verband te houden met de lengte van het gesloten broedstadium.

De gemiddelde duur van het gesloten broedstadium voor de Europese honingbijrassen bedraagt 12,1 dagen. Bij deze duur kunnen zich gemiddeld 2 nakomelingen per Varroawijfje ontwikkelen.

De Griekse honingbij heeft een iets langer gesloten broedstadium en het is gebleken dat hier gemiddeld 3 nakomelingen per Varroa wijfje worden geproduceerd.

In kolonies van geafricaniseerde honingbijen in Zuid- en Midden-Amerika lijken de Varroamijten zich slecht te kunnen ontwikkelen vanwege het relatief kleine gesloten broedstadium.

Uit eigen ervaringen opgedaan in Tunesië meen ik te kunnen zeggen dat Varroa daar in veel mindere mate een probleem vormt dan in Europa.

Misschien is dit eveneens toe te schrijven aan een iets kortere duur van het gesloten broedstadium van de lokale honingbij.

De lengte van het gesloten broedstadium is in sterke mate erfelijk bepaald. Door selectie, ook binnen onze inlandse honingbij, is het wellicht mogelijk stammen te isoleren met relatief korte gesloten broedstadia, waardoor de Varroamijten geen schadelijke populatiedichtheden zullen kunnen opbouwen. Deze suggestie is door Duitse onderzoekers geopperd. Het lijkt me alleszins de moeite waard hieraan aandacht te schenken en er onderzoek naar te verrichten. Het zou buitengewoon plezierig zijn als we zonder chemische middelen de Varroa de baas zouden kunnen.

(1) Ramirez, W. en Otis, G.W. (1986): Developmental phases in the life cycle of *Varroa jacobsoni*, an ectoparasite of honeybees.

BROCHUREBESPREKING.

Gewasbescherming in Akker- en Tuinbouw. drs. Marleen Beckers

Uitgave Stichting IVIO Postbus 37, Lelystad. 24 pagina's, afm. 18 x 12 cm

INHOUD: waardoor plagen in gewassen?; geschiedenis; bestrijdingsmiddelenwet; soorten chemische gewasbeschermingsmiddelen; verschillende methoden gewasbescherming; organisatie gewasbescherming.

BESPREKING. Bij de stichting IVIO verscheen onlangs in de bekende A.O.-reeks (A.O. = Actuele Onderwerpen) een uitgave over gewasbescherming.

Op overzichtelijke wijze geeft drs. Marleen Beckers een overzicht van de gewasbescherming in de loop der tijden.

Dat er op dit gebied veel veranderd is moge blijken uit de vele nieuwe methoden, die besproken worden. Het is allang niet meer de gifspuit die tot voor kort alleenzaligmakend scheen. De biologische aanpak zoals het inzetten van roofmijten en sluipwespen tegen respectievelijke de witte vlieg en kasspintmijt is veelbelovend!

Ook de bestrijding van de uievlief m.b.v. gesteriliseerde vliegen, die in ruime mate op de uienvelden worden losgelaten, is een goed voorbeeld van een biologische aanpak, die bovendien economischer is dan de chemische bestrijding en de schadelijke neveneffecten voor het milieu mist.

In schril contrast staat hiermee de vermelding van de schrijfster, dat het nog pas dertig jaar geleden is dat de Zwitser Paul Mueller, de Nobelprijs ontving voor zijn uitvinding van de D.D.T.

Nauwelijks voorstelbaar in deze tijd van grote publieke belangstelling voor macrobiotisch, onbespoten en reform voedsel!

Voor imkers is het zeker de moeite waard deze brochure te lezen, want moeten zij altijd op gespannen voet met de gewasbeschermers leven? De wetenschap die biologische, geleide en geïntegreerde methoden heeft ontwikkeld, biedt goede, economisch verantwoorde mogelijkheden. Het spuitdrama Vriezenveen '85 hoeft dan ook geen vervolg te hebben. De brochure is te bestellen door f 3,50 over te maken aan Stichting IVIO, Postbus 37, Lelystad, giro 287934 onder vermelding van A.O. no. 2109. Ook zal het Bijenhuis een beperkte voorraad van deze brochure tegen dezelfde prijs in huis nemen.

Frans Janssen, Heelsum.

BOEKBESPREKING

Jaap Kaal: Apitherapie, genezing met produkten van bijen. 68 pagina's, 20 x 12 cm, gebrocheerd; prijs fl 15,—. Te bestellen bij de auteur, Albrecht Durerstraat 39'', 1077 LX Amsterdam; tel. 020-739304.

Bespreking

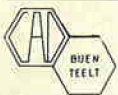
Het boekje geeft een beschrijving van de verschillende bijenproducten en de genezende werking die deze voor de mens kunnen hebben. Behalve de bekende stoffen als propolis, bijengif, koninginengelei, stuifmeel en honing wordt ook het zogenaamde Apilarnil beschreven, een product dat hormoonstoffen bevat en verkregen wordt uit darrelarven.

Veel van onze kennis over de therapeutische werking van bijenproducten is afkomstig uit Oosteuropese landen. Dat blijkt ook uit de uitvoerige bibliografie die aan het boekje is toegevoegd. De auteur zelf bracht onder meer een bezoek aan het Roemeense Apitherapie-Instituut in Boekarest. Een verslag hiervan heeft u kunnen lezen in de Groentjes van juni en juli van vorig jaar, 1986.

Voor wie deze uitgave bestemd is, is niet duidelijk. Voor de leek op medisch en farmaceutisch gebied bevat het boekje nogal wat passages waar hij weinig aan zal hebben. Zo wemelt het van de vaktermen, opsommingen van chemische bestanddelen e.d. Anderzijds kan ik me voorstellen dat de arts of apotheker nog wel wat meer zou willen weten dan hetgeen hem hier geboden wordt.

In feite is apitherapie in West-Europa, zeker in ons land, een terra incognita. Een uitgave als deze moeten we in ieder geval zien als een poging wat meer bekendheid te geven aan deze geneeswijze. Kaal verwacht trouwens dat we de door hem beproven produkten binnen niet al te lange tijd in de apotheken kunnen aantreffen.

odk

TIPS FEBRUARI

1. Sommige volken hebben tijdens het warme najaar veel voedsel verbruikt. Geen reden om in paniek te raken, maar wel om tijdens een vlieg-dag in februari het gewicht van de kasten even te controleren.
2. Als U de Varroamijt nog niet hebt bestreden, of nog steeds geen diagnose hebt gesteld, dan kunt u nu nog een dag afwachten met voldoende hoge temperatuur: boven de 5 graden. Bij het toedienen van de Perizine-emulsie kijkt u dan meteen even naar de voedselvoorraad.
3. Mocht de suikervoorraad niet voldoende zijn, dan geen vloeibaar voedsel toedienen, maar borstplaat geven. Vloeibaar voedsel zet de bijen aan tot broeden. (Honing)suikerdeeg gaat ook

goed. Dat is tegenwoordig kant en klaar in de handel.

4. Dat niet alle volken bij een reinigingsvlucht loskomen verontrust sommige imkers. Maak u daar niet ongerust over. Juist kerngezonde sterke volken kunnen lang zitten doordat ze per bij veel minder voedsel gebruiken. Mocht u bij een eventueel volgende reinigingsvlucht toch twijfelen, dan geen bijen opsturen naar de Ambrosiusshoeve maar contact opnemen met uw regionale voorlichter.
5. De vorige maand hebben we de lege raampjes al gereinigd, ontsmet en van draad voorzien. Het inzetten van kunstraat moet heel vaak op de meest ongelegen momenten in grote haast gebeuren. Daarom smelten we de kunstraat nu al in. De raampjes met de ingesmolten kunstraat leggen we horizontaal neer. Om bobbel en kromtrekken te voorkomen hebben we een 20 mm dikke plaat styropor of zachtboard in stukken gesneden. De stukken passen precies in de houten raampjes. De stapel begint onderaan dus met een plaatje board, daarop kunstraat, dan weer board, enz. Zelf beleef ik hiervan veel plezier. Ik zag het voor het eerst bij de heer Schreurs sr. uit de Achterhoek.
6. Een goede honingoogst en een goed bedrijfsresultaat stoelen op een goede planning. Ga dus uw aantekeningen van vorig jaar eens na. Wat ging er goed en wat ging er fout? Door selectie kunt u uw bijen verbeteren. Maak vast plannen en afspraken voor (eenvoudige) koninginnteelt.
7. Veel imkers hebben vaste fruittelers waar hun bijen ieder jaar staan. Als die teler geïntegreerde bestrijding van ziekten en plagen toepast, neem dan contact met hem op om zijn spuit-schema door te spreken. De gebruiksvorschriften voor het middel Insegar tegen bladrollers worden (of zijn al) ingrijpend gewijzigd. U dient daar als imker terdege rekening mee te houden.
8. In eventuele nieuwe APV's, Algemene Politie Verordeningen, kunnen voorschriften staan voor het plaatsen van bijen binnen een afstand van dertig meter van een woning of gebouw waarin overdag mensen verblijven. Het kan zijn dat u daarom nu een muur, schutting, rietmat of haag van tenminste twee meter hoog moet metselen, timmeren, neerzetten of planten.
9. Het is nu ook de tijd om een goede, warme, zonnige, zuivere bijendrinkplaats in te richten.
10. Na al die ingespannen arbeid gaan we in een stil hoekje uit zitten vinden hoe we zo'n modern sleutelhangertje aan onze raampjeslichter vast kunnen maken. Even fluiten en je weet waar dat ding nu weer ligt. Fel oranje-rood verven helpt overdag ook.

CURSUSSEN

IMKERSVERENIGING DEN HAAG E.O. organiseert in samenwerking met de IMKERSVERENIGING WESTLAND, en bij voldoende deelname, een beginners- en gevorderdencursus. Inl. bij: J.H. Vlaardingbroek, tel. 070-973999.

IMKERSVERENIGING WAGENINGEN organiseert een beginnerscursus, waarschijnlijk in februari. Inlichtingen en aanmelden: secr. E. de Vries, tel. 08370-16720.

IMKERSVERENIGING BUNNIK/HOUTEN organiseert een cursus voor beginners en gevorderden, aanvang maart '87. Inl. en opgeven voor cursus beginners: E.S.C. Kroes-Jasperse, tel. 03435-74493. Inl. en opgeven voor cursus gevorderden: C. Pater Jzn., tel. 03405-61305.

REGIONALE BIJENTEELTVERENIGING ZUID-OOSTHOEK FRIESLAND hoopt weer een cursus voor beginners en gevorderden te starten in het voorjaar van 1987.

Opgave bij: H.J.J.vd. Broek, Dollard 72, Drachten. Tel. 05120-20489.

BIJENSTAND Fa. H.T. VAN DAM & ZN., JUBBEGA (Fr.), ☎ 05165 - 13 82

kan U alles leveren voor de moderne bijenteelt.

Kunstraat, bijenwoningen en onderdelen uit eigen werkplaatsen. Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen. Tevens voor **weder-verkoop** diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

Op 5 december overleed in de leeftijd van 80 jaar ons lid

B. JANSEN

uit Rheden. Gedurende vele jaren was hij lid van onze vereniging. Hij zal in onze herinnering blijven voortleven als een actief en hartelijk mede-lid.

Bestuur en leden van de sub-vereniging Velp e.o.

Op 4 december 1986 overleed onze penningmeester

P.J. SCHOONDERWOERD

Hij was ons een groot voorbeeld met een prachtig verzorgde bijenstand. Met zijn kennis, enthousiasme en knutselkunde stond hij voor iedereen klaar met raad en vooral daad.

De Afdeling Bilthoven e.o.

Op 13 oktober 1986 is ons bestuurslid

S. DERKSEN

op de leeftijd van 69 jaar overleden. Hij is meer dan 30 jaar lid van onze vereniging geweest, waarvan de laatste jaren als secretaris-penningmeester. Hij was imker in hart en nieren en heeft menig beginnende imker met raad en raad bijgestaan. Ook heeft hij verschillende lezingen met eigen gemaakte dia's gehouden. Bij velen zal hij in herinnering blijven als een persoon die met kennis van zaken over het bijenhouden kon vertellen. Wij verliezen in hem een enthousiast lid. Wij wensen zijn vrouw en kinderen veel sterkte toe, om dit grote verlies te dragen.

Bestuur en leden van sub-vereniging Almen-Harfsen.

Helaas hebben wij moeten vernemen dat onze oud-voorzitter de heer

S. HOEKSTRA

is overleden. Hij was het die onze vereniging tot grote bloei bracht, die steeds weer ons attendeerde op de spreuk "Tot bevordering van de bijenteelt". Hij was het die de vereniging een eigen gezicht gaf, die z'n kennis over de bijen uitdroeg. Niets was hem teveel waar het z'n hobby betrof. Dit blijkt uit het feit, dat hij ervoor zorgde, dat de vereniging een eigen bijentuin en -stal kreeg, voor die leden, die thuis geen bijen konden houden.

Nu hij niet meer is, zullen wij zijn kennis over de bijen en enthousiasme voor de vereniging node missen. S. Hoekstra was drager van de verzilverde verenigingsspeld. Hij ruste in vrede.

Bestuur en leden
VBBN afd. Winschoten e.o.

Vol van leven is onze oud-voorzitter

HERMAN PEETERS

op 30 november 1986, op 70-jarige leeftijd overleden. Wij zullen hem in onze vereniging gedenken.

't Iemenschuur, Almelo.

Op 28 december 1986 overleed plotseling ons lid

P. MAASSEN

in de leeftijd van 67 jaar. Wij zullen ons hem blijvend herinneren als een van de meest trouwe leden die altijd bereid was imkers met raad en daad bij te staan en die zijn wijsheid en jarenlange ervaring ten dienste stelde van de vereniging.

Bestuur en leden van de Edese Bijenhouders Vereniging.

® Perizin maakt de varroa-mijt kansloos

De varroa-mijt is nu over praktisch heel Nederland verspreid. Ondanks een intensieve bestrijding zijn de meeste bijenvolken met deze parasiet besmet. Dat de bestrijding tot nu toe niet altijd succesvol was komt doordat de gehanteerde methoden niet erg effectief waren of lastig in het gebruik.

Met de introductie van Perizin komt hierin definitief verandering. Want Perizin is eenvoudig toepasbaar en buitengewoon effectief: Perizin maakt de varroa-mijt kansloos. Perizin is verkrijgbaar bij de bijen-vakhandel.

Bayer Nederland B.V. Agro Chemie-Veterinair
Nijverheidsweg 26, 3641 RR Mijdrecht.

SPEURBIJTJES

Opgave schriftelijk. Tarief: 20 woorden f 7,50, elk woord meer 35 cent; te voldoen bij vooruitbetaling door storting op giro 846801 t.n.v. VBBN Wageningen.

TE KOOP wegens overcompleet: 1 simplexkast, 1 spaarkast, 6 dieraamkastjes.
Tel. 05700-26218.

TE KOOP AANGEBODEN: 4 broedkamers, 2 honingkamers, 3 deksels, 4 bodems, 2 voerbakken, 2 dekplanken, zesramer compl. met voerbak, 2 moerroosters, honingzeef, Dathepijp, ontzegelvork, draagapparaat (handgemaakt) totaal f 500,—.
Tel. 085-342244.(Oosterbeek).

TER OVERNAME wegens beeindiging: twee complete spaarkasten, elk twee broedkamers, drie honingkamers, voerbak; compleet toebehoren; een volk (Varroa-vrij). Alles voor de halve prijs. Emeis, Boskoop. Tel.01727-5836.

TE KOOP: 6-raams honingslinger, 3 complete Simplexkasten en volledige imkersuitzet. Alles in een koop f 350,—.
Tel. 08340-30157. (Doetinchem).

TE KOOP: bijenuitrusting met o.a. 4-raamsslinger. Inl. Tel.03440-15663. (Tiel).

5 februari Rotterdam

Wijkgebouw "de Romijnshof", Hendersonplaats 5, Ommoord. HONINGAVOND. Op deze avond komt Dhr. C. Pater Jzn. ons alles vertellen over de honing. Dhr. Pater is actief in de landelijke commissie Honing en is dus bij uitstek de persoon om ons meer te vertellen over dit bijenprodukt. Het is ook mogelijk uw eigen honing te laten keuren (wel een potje honing meenemen) zoals dat op honingkeuringen gebeurt. Verder ligt het in de bedoeling dat er onderzocht kan worden op stuifmeel; soortbepaling dus. Dhr.de Wit zal aanwezig zijn met zijn uitrusting om u alles te vertellen en tonen van dit soort onderzoek.

10 februari Houten

Studieclub Koninginneteelt organiseert i.s.m. de afd. Bunnik/Houten een KONINGINNETEELTAVOND op dinsdag 10 februari 1987, aanvang 20.00 uur in restaurant "De Engel", Burg. Wallerweg 2 te Houten. TOEKOMST VAN HET LANDBEVRUCHTINGSSTATION VOOR DE LANDRASBIJ IN SAMENHANG MET VARROA EN SELECTIE.

Inleidingen: Jos Nuijtemans en Linde Kroes. Video-film; Jenteromlarfmethode, toegelicht door de Vlaamse promotor van dit systeem. Iedereen is welkom.

11 februari Colmschate

In 't Hof van Colmschate, Holterweg 104, Colmschate.

De heer Hensels over: bijenziekten in het algemeen en vuilbroed in het bijzonder. Nieuwe opzet en controle van bijenziekten. Organisatie: de afdelingen Almen, Gorssel, Deventer/Diepenveen, Laren (Gld.), Warnsveld en Zutphen.

13 februari Ugchelen

Koninginneteeltavond voor iedereen, dus ook voor de kleine imker; Albert Muller geeft instructie in praktijkmethoden in Hotel Prinsen.

14 februari Utrecht

Landelijke Koninginneteeltdag te Utrecht. (zie blz.31 van het Groentje van januari 1987).

Afnemers van "Schier" die nog teeltkastjes of koninginnekooitjes moeten retourneren kunnen die op die dag aan de heer Smidt afgeven.

21 februari Bunnik/Houten

Het ziektenbestijdingsteam van afd. Bunnik/Houten nodigt uit om deel te nemen aan DISCUSSIEBIJENKOMST OVER BIOLOGIE VAN DE VARROAMIJT in Rest."De Engel", Burg. Wallerweg 2 te Houten van 11.00 - 16.00 uur. Uitgegaan wordt van wat er bestudeerd is uit de buitenlandse bijenbladen. De volgende vragen komen o.a. aan de orde.

- varroa en selectie
- biologie van de mijt
- biotechnische bestrijding (darrenraat, arrest-raam)
- diverse chemische onmogelijkheden
- biologisch honing- "keurmerk"

Kosten: geen (alleen consumpties). Opgeven (verplicht) bij Linde Kroes, tel. 03435-74493 of Henk Vernooy, tel. 03403-73939.

17 februari Apeldoorn

Bijeenkomst van CAD, AID en imkers uit de regio Apeldoorn. Gesproken wordt over Amerikaans vuilbroed. In de Canadian club tegenover de bibliotheek in de Vorselmanstraat om 20.00 uur.

24 februari Haarlem

Imkersgilde "Jan Swammerdam" te Haarlem organiseert in het zaaltje van "Scouting Haarlem", Parklaan 108a, een avond met:

- Bijenpraatje, de gelegenheid voor iedereen om actuele zaken aan de orde te stellen.
- Mijn bedrijfsmethode, het is altijd interessant om te vernemen hoe een van onze gerenomeerde imkers met zijn bijen omgaat. De heer G. Hendrikse zal ons alles over zijn bedrijfswijze uiteenzetten.
- Bijen hebben ook vijanden, zij het dat dit in de natuur een andere betekenis heeft dan bij mensen. Eten en gegeten worden is heel normaal. Bijeneters zijn bijvoorbeeld de spinners en ook over deze dieren wordt een lezing gehouden.

27 februari Leiden

De imkersvereniging Leiden organiseert een avond "Zo ga ik met mijn bijen om". Vier van onze leden vertellen over hun wijze van imkeren. Inl. bij: mw. v.d. Pavert(secr.) tel. 071-220378.

5 maart Ruinen

Op 5 maart 1987 zal er in Ruinen een lezing worden gehouden voor Noord Nederland over het thema bermbeheer. Een avond met als thema drachtplanten. Met deze lezing, zullen afgevaardigden van de Adviesgroep Vegetatiebeheer argumenten aandragen tot het laten bloeien van bermen en andere linten in het landschap. Niet alleen imkers worden uitgenodigd, maar ook ambtenaren groenvoorziening, waterschappen, waterstaat e.d. De lezing wordt verzorgd door medewerkers van Prof. Zonderwijk (schrijver van het boek "De bonte berm"). Plaats Ruinen. Cafe Kuik op de Brink. Aanvang 20.00 uur.

28 maart Ede

Algemene Vergadering VBBN. Agenda in dit nummer.

EELDE, 21 maart

Noordelijke koninginneteeltdag. De details van het programma volgen in het maartnummer.

CELLE, Duitsland, 20 juni

Opgave voor deze excursie naar het bekende bijenteelt-onderzoekcentrum kan nu reeds plaats vinden bij G. Postma, tel. 05982-1455.

Kopen met korting

Tot 30 maart 1987 geven wij op alle bestellingen boven f 1500,—

10% KORTING

Bovendien koop U tot ± 15 maart 1987
nog tegen de **OUDE PRIJZEN**.

Door gezamenlijk of in afdelingsverband te bestellen bespaart u niet alleen
de korting, maar ook flinke bedragen aan vracht.

Goede dingen

BIJENHUIS WAGENINGEN

**IS OOK IN 1987
MET ZIJN 30 DEPOTS ALTIJD DICHTBIJ**

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oostenwoldseweg 47.
8421 RP Oldeberkoop, tel. 05164-439.
Open di., vr., middag, zat. morgen en na tel. afspr.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8. 9626 TE
Schildwolde, tel. 05982-1455.
Open dagelijks, behalve vr. na 12 u.

Depot Onstwedde:

H. Bessembinder, Wessinghuizenweg 18. 9591
VJ Onstwedde, tel. 05991-1226.

Depot Assen:

Mevr. J. Blomsma-Mast, Dreslanden 90
9407 JA Assen, 05920-45277.
Open di. en vr. van 14.00-17.30 en za. 9.00-12.00
uur en op telefonische afspraak.

Depot Staphorst:

W. Bloemert, Lankhorsterweg 28. 7951 PP Staphorst,
tel. 05220-52865. Open ma. en do. van
18.00-20.00 uur, zat. van 8.00-12.00 uur en na tele-
fonische afspraak.

Depot G.J.L. ten Cate:

Verzetsstraat 54. 7671 GL Vriezenveen.
tel. 05499-63040.

Depot Enschede:

A.M. Spit, Stierlandweg 21. 7548 BV Boekelo,
tel. 05428-2703. Open ma., wo., do. 16.19 uur.
zat. 9-12 uur en na telefonische afspraak.

Depot Reggedal:

H.J. Hanepen, de Hogenkamp 2. 7471 CW Goor,
tel. 05470-75576.

Depot afd. Gorsse:

G.J. Lensink, Deventerweg 4. 7213 EG Gorsse,
tel. 05759-2468.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6. 7025 CR Halbe,
tel. 05736-479.

Depot Winterswijk:

M.J. Grevers, Miste 4. 7118 WB Winterswijk,
tel. 05435-239.

Depot Flevoland:

Mevr. H. Mulder-Scheepmaker, Boeier 04-58.
8242 CL Lelystad, tel. 03200-40393. Open do.
vr., 17-19 uur en na tel. afspraak.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7. 8161
CA Epe, tel. 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th.G. Veenstra, Pr. Frederikstraat 13. 8081 NN
Nunspeet, tel. 03412-54037.

Depot Apeldoorn:

J. Kwak, Prinsenweide 15. 7317 BA Apeldoorn,
tel. 055-216461. Open do., vr., 18-20 u. en na tele-
fonische afspraak.

Depot West-Betuwe:

Imkerij „Lingebij“, Mw., C.E.A. Meissen-Zuider-
wijk, Lingedijk 84. 4196 HC Tricht, tel.
03455-2438.

Depot Bunnik-Houten:

B.Th. Barten, Koningslaan 23. 3981 HD Bunnik,
tel. 03405-61742.

Depot Hilversum:

Imkerij 't Schuurtje, Oud Loosdrechtseweg 115.
1231 LS Loosdrecht, tel. 02158-4104. Open ma.
en wo. van 13.00-19.00 uur. Vrijdag en zaterdag de
hele dag.

Depot West-Friesland:

Klaas Verlaet, Ganker 11. 1654 JH Benningbroek,
tel. 02297-2325.

Depot Noord-Holland:

H.S. Homburg, Velseduinweg 165.
1971 ZB IJmuiden, tel. 02550-21530.
Open dagelijks van 13-16 u. en na tel. afspr., do.
gesloten.

Depot Rotterdam:

Mevr. en dhr. Schmitz, Molcatensingel 266.
3077 SH Rotterdam, tel. 010-833944.
Na telefonische afspraak.

Depot Gouda:

C. Bos, 3e Tochtweg 6. 2841 LM Moordrecht,
tel. 01802-1227, na tel. afspraak.

Depot afd. Dordrecht:

W.A. Boevé, Rigelhof 59. 3318 CX Dordrecht,
tel. 078-171216.

Depot „Prommelsluis“ afd. Schouwen- Duiveland:

C.L. v.d. Wekken, Provincialeweg 5.
4321 SM Kerkwerve, tel. 01110-4821.

Depot Walcheren:

A. Verboven, Bisschopsstraat 25.
4353 BN Serooskerke, tel. 01189-1499.

Depot Zeeuws-Vlaanderen:

Iz. de Hullu, St. Jansdijk 10. 4504 PB Nieuwvielt,
tel. 01171-1458.
K.J. Woffert, Pr. Mauritsstraat 21. 4571 HB Axel,
tel. 01155-2720.

Depot Oirschot:

A. Pel, 1 Kasteeltje 3. 5688 EN Oirschot,
tel. 04997-72096.

Depot Limburg:

Dhr. G. Bruts, Altaarsiraal 26. 6365 AK Schinnen,
tel. 04493-1255.